БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 116 (8948) МАЙН 20 СРЕДА 1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хониной нооһо хайшалалгада үсэд һайнаар бэлдэхэ хэрэгтэй

...олоон жэлэй түрүүшын жэлдэ ... ажалай продуктнуудые, тэрэ ...о нооһо абалгые эрид дээшэ...хэ гэһэн тон харюусалгатай ...ануудые республикымнай колхоз болон совхозууд тодорхойлһон ...а. Мүнөө хонишодоймнай абаһан уялгануудаа бэелүүлхэ саг ту...а ерэбэ. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр ...һарын һүүлээр, июниин эхеэр ...хаанагүй хонидойнгоо нооһо ...шалжа эхилхэ юм.

...нёор олон манай республикын ...байдалда нооһые гээнгүй, һайн ...артайгаар хайшалжа абаад, тэ...э зүбөөр илгажа, бэлэдхэлэй ...тда тушааха гээшэ бэлэхэн ...г бэшэ. Энэ шухала хүдэлмэ...е имагтал ургаса хуряалгын ...панитай сасуулжа болохо бай... Нооһо хайшалалгын ямар ашатай байһаниинь, тэрэнһээ абта...олзо доход дээрэһээ бүри то...элирнэ. Манай олохон ажахы...д бүхы мүнгэн олзо доходойнгоо ...-70 процентые гүрэндэ нооһо ху...дажа олоно бшуу.

...э бүгэдые хараадаа абажа, тү... ажахынууд энэ кампанида эр...һээ бэлдэжэ эхилэнхэй. Жэ...нь, Борьёогой үүлтэртэ хониной ...оз (директор нүхэр Мельников, ...техник нүхэр Уварова) нооһо ...шалха үедэ хэрэгтэй болохо ...еэ бултыень бодомжолжо, хү...өр түхеэржэ бэлэн болоо тоо... Эндэ бүхыдөө 38 мянга гаран ...н хайшалагдажа, 1500 гаран ...нер нооһон абтахаар хараалаг...а. Иимэ олон хонидые богони ...зорто һайнаар хайшалжа дүүр...ын тула дүрбэн пункт эмхидхэг... Тэндэнь нооһо хиргаха 160 ...шна, 120 гар хайша, машинын ...га хурсадхаха 4 точила, угаа...4 ведро бэлдэгдээ. Нооһо хай...лагшадай үмдэхэ халат, фартук, ...а угааха мылэ, аршаха поло...е, медицинскэ аптечкэнүүд хэ...эй соонь абтанхай. Пункт бү...э ветеринарна аптечкэнүүд тү...эгдээ. Гадна нооһо илгаха ...нууд, брезент, нооһо ябталха, ...сүүд, зүү, шпагат, нооһо шэгнэ...эгнүүр гэхэ мэтэ хүсэлдөө. Нооһо хайшалха хүдэлмэридэ 120 хүн, ...о ябталгада, мүн тэдээндэ ту...лаар хамта дүшөөд хүн томи...оо. Нооһо илгахын тула дүр... хүн һургагдаад байнхай. Мү... үедэ гурбан хүн машинын хута... хурсадхаха мэргэжэлдэ һуража ...на. Мүн эндэ нооһонһоо хэды ...ээн сэбэр волокно гарахаб гэжэ ...орхойлхо тусхай гурбан лабора... эмхидхэгдэхэ юм.

...онидоо бүхыдэнь июнь һарада ...шалжа дүүргээд, 300 жэлэй ойн ...р хүрэтэр гүрэндэ нооһо тушаа...түсэбөө хүсэлдүүлхэ гэһэн зо...отойгоор Бичурын совхозой ...лектив эршэмтэйгээр хүдэлжэ ...нхай. Майн арба гаранаар эн...и мэргэжэлтэд хонидоо нооһо...нь шанараар илгажа, тусхай ...лэг хэжэ дүүргээ. Мүн иимэ зо...онуудые Ториин, Закаменай, ...багатайн аймагай колхозууд ур...табинхай. Закаменай аймагай ...инэй, Сталинай нэрэмжэтэ кол...зууд тус бүридөө 5—6 мянган ... хайшалха юм. Тэдэнэр энэ ...ала хүдэлмэриие майн 25-һаа ...жэ, июниин арбаадаар дүүргэ... зорилготой.

...игэбэшье нооһо хайшалха, гү...э тушааха хүдэлмэридэ мууса ...эжэ, тэрэниие хангалтагүйгөөр ...идхэһэн дээрэһээ олохон ажа...ууд жэлһээ жэлдэ нилээд ехэ ...оёо алдана. Нэн түрүүн колхоз ...он совхозууд жэл бүри хони ...шалдаг хүнүүдээ һэлгэдэг. Энэ ...тагаанһаа боложо, шэнэ хүнэй ...тар нилээд ехэ нооһон муугаар хайшалагдадаг, малай арһан отологдодог, тэрэнэй хүл, толгойдонь, гүзээн доронь нооһо үлөөдэг ушар али олон үзэгдэдэг. Хэршэгдэһэн гү, али богонёор хайшалагдаһан нооһон шанар муутайда тоологдожо, доогуур сэгнэгдэдэг ха юм. Тиимэһээ нооһо хайшалдаг хүнүүдые шадаал һаа һэлгэхэгүй гэжэ оролдохо шухала.

Тэрэшэлэн олон янзын нооһотой хонидые сугтань байлгажа, нэгэ доро хиргахада нарин нооһон нарибтар, шэрүүн нооһонтой гү, али нарибтар нооһон шэрүүбтэр нооһонтой холилдошодог гээшэ. Ушар иимэһээ нооһо хайшалхын урда тээ бүхы хонидые нооһонойнь янзаар илгажа, тусхай бүлэг бүлэгөөр хубаарилаад, амяар амяарнь хиргаха хэрэгтэй. Тиихэ зуураа хонидые байра дээрэнь ошожо хайшалха бэшэ, харин тусхай түхеэрэгдэһэн газарта асаржа хиргаха хэрэгтэй. Энэ ушарта ажалай бүтээсэ ехэ байдаг, мүн хайшалагдаһан нооһые бүридхэхэдэ һайн ха юм.

Гадна нооһые шанарайнь талаар илгаха хэрэгтэ анхарал ехээр табигдаха ёһотой. Тэрэниие заабол хони хайшалжа байһан газарта нарин нягтаар ябуулха шухала. Тиин нооһо ябталхадаа ямар янзын, ямар шанартай нооһон бэ гэжэ һайнаар илгаруулха болоно.

Байгша ондо нооһо гүрэндэ худалдаха, тушааха талаар дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудаа дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүд абтаха, арга боломжонууд хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Хонидые нооһонойнь хөерэжэ байха үедэ харганаа, бүртэгэнөөгүй тала газарта адуулха, мүн тооһо шорой хүдэлдэггүй газараар бэлшээхые оролдохо гээшэ хонишон бүхэнэй анхарха хэрэг мүн. Тиин ямар нэгэн шалтагаанһаа гээгдэһэн нооһые заатагүй суглуулжа, һайса сэбэрлээд, бэлэдхэлэй пунктда тушааха болоно.

Колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, ойрын үдэрнүүдтэ бүхы техникэеэ, зэр зэмсэгээ бэлдэхэ, хүдэлхэ хүнүүдээ тодорхойлхо уялгатай. Нооһо хайшалжа байһан хүнүүдые урмашуулхын тула тэдэнэй ажалай түлөөһые 5 хоног бүри үгэжэ байха, тэдэнэй хүдэлжэ байһан газарта хамтын эдеэ хоол бэлдэхэ шухала. Тиихэ зуураа нооһо хайшалагшадай хүдэлмэриин шанарые саг үргэлжэ шалгаха, хайшалагдаһан нооһые алдангүй бүридхэхэ хэрэгтэй. Мянган толгойһоо дээшэ хонитой колхозуудта сэбэр нооһоной гарасые тодорхойлхо тусхай лаборатори бии болгоод, тэндээ хүдэлхэ хүнүүдые уридшалан һургажа абаха болоно.

Буркоопсоюз, мүн тэрэнэй аймагуудтахи бэлэдхэлэй конторын хүдэлмэрилэгшэд нооһо зөөхэ, ябталха машина, хэрэгсэлнүүдээ хүсэд һайнаар бэлдэхэ, колхоз, совхозуудые мэшээг, брезент гэхэ мэтээр хангаха уялгатай. Сэбэр волокногой гарасые шалгаха хүнүүдые эдэ үдэрнүүдтэ һургахадань колхозуудта туһалха зэргэтэй. Тиигээд бэлэдхэлэй пунктнууд колхоз, совхозуудһаа асарһан нооһые ямаршье һаадгүйгөөр, үүрэй сайхаһаа эхилээд үдэшын харанхы болотор тушаажа абаха болоно.

Россин гүрэнтэй Бурят оронойнгоо нэгэдэһээр 300 жэл болоһоной түүхэтэ һайндэрые ажалай эрхим бэлэгээр тэмдэглэхын тула колхоз, совхоз бүхэн гүрэндэ нооһо худалдаха уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байһаниинь элитэ.

ГАЗАРАЙ ХҮРЬҺЭН 10-12 ГРАДУС ДУЛААСАБА

Хаа хаанагүй кукуруза тарижа эхилхээр болоо

☆

Тарилгада жэгдэрэн оробо

КУДАРА-СОМОН. (Телефоноор абтаба). Газарай хүрьһэнэй арбан сантиметр гүнзэгыдэ арбаад градус дулаан болохолоор, аймагай колхозууд эгээн түрүүлэн уһалагдадаггүй газартаа кукуруза тарижа эхилбэ. Ждановай нэрэмжэтэ колхозой Николай Батуевай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан агрегат түрүүшын 5 гектар кукуруза квадратно-гнездовой аргаар таряа. Энэ газартань гектар бүридэ 15 тонно наг шэбхэ тараагдаһан байна.

Майн 18-да мүн «Путь Октября» колхозой кукурузашад тарилгаяа эхилбэ. Эндэхи механизаторнууд Владимир Кривогорницынай хүтэлбэри доро ябажа, Загорой гэжэ газарта 6 гектар кукуруза квадратно-гнездовой аргаар таряа. Тракторист Федор Кривогорницын, тэрэнэй туһалагша Борис Яковлев гэгшэд зүб квадрат гаргаха мэргэжэлтэй байһанаа харуулаа. Тарилгаяа бүхыдэнь жэжэ томоороо илгагдаһан, хородогдоһон, нара һалхинда байлгажа шанаржуулагдаһан үрэһөөр хэһэн байна.

Тэрэшэлэн энэ үдэр «Путь к коммунизму» колхозой механизаторнууд 8 гектар кукуруза таряа. Үсэгэлдэр кукурузын тарилгые Кировэй, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Дружба» колхозууд эхилээ.

Д. Болхоев, манай корр.

Тарилгада 2 мянгаад гектар газар бэлдэгдээ

Бичурын аймагай колхозууд эртээнһээ, эмхитэй һайнаар бэлдэһэнэй ашаар эртын тарилга богони болзор соо дүүргээд, свёкло тарижа, кукурузын тарилгада бэлдэжэ байнхай.

Тэндэхи Логовскиин нэрэмжэтэ колхоз 30 гектар, XXI партсъездын —50 га, Дзержинскиин—40 га үргэн рядтайгаар свёкло тариба.

Мүн аймагай бүхы колхозууд квадратно-гнездовой аргаар хартаабха тарижа эхилээ.

Энэ жэл шэмэтэй һайн ургамал-кукуруза аймагай колхозууд горьтой газарта тариха юм. Хамта дээрээ мүнөө кукуруза тариха газарта 30301 тонно наг шэбхэ гаргажа тараагданхай. Гадна 500-гаад гектар газар уһалагдаба. Мүнөө 2-мянгаад гектар газар колхозуудта бэлдэгдээ.

Д. Иванов.

☆ ☆

Квадратно-гнездовой аргаар таригдана



Тарбагатайн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэл хэзээ хэзээнэйхиһээ богони болзорто, агротехникын заабариин ёһоор эртынгээ тарилга хэжэ дүүргээ юм. Имагтал тарилгань хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар таригдаа. Мүн наран сэсэг, тэжээлэй ургамалнууд таригдаад байнхай. Нёдондонойхиһоо эртэ хартаабха тарижа эхилбэ.

Мүнөө жэл шэмэтэ һайн кукуруза 140 гектарта таряад, гектар бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ ногоон набша абаха уялгатай. Полидо үбэлһөө хойшо гектарай хори гаран тонно наг шэбхэ гаргажа тараагдаа. Үрэһэ хүрэнгэшье томо жэжээрнь илгажа бэлдэгдэнхэй.

Хүрьһэнэй 10 сантиметр гэдэхэлээрнь, колхозой Аргунт гэжэ газарта тракторист Клим Павлов агрегадайнгаа гэшүүдтэй хамта тарилгада ороһон байна. Зүб квадрадуудые гаргажа, шанартайгаар тарихын түлөө колхозой агроном Мария Наталина, механик нүхэр Степанов гэгшэд ехэ оролдолго гаргана. Тракторист К. Павлов, машинист А. Степановай хүдэлдэг агрегат мүн лэ эмхитэй һайнаар тарилга хэнэ.

Зураг дээрэ: сеялкэшэд (зүүн гарһаа) Л. Пескунов Е. Павлов хоёр ажаллажа байна.

Ф. Сорокиной фото, текст.

Хэзээшье эхилхээр бэлэн

Борьёогой Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид жэлһээ жэлдэ улам үдэжэ, олошоржо байгаа ниитынгээ адууһа малда шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэхын тулада байгша ондо кукуруза горьтойгоор тарижа, һайнаар ургуулхаар шиидэнхэй. Бүхыдөө кукурузын газарай га бүридэ дунда зэргээр 20—25 тонно наг шэбхэ гаргагданхай. Мүнөөшье поли дээрэ наг шэбхэ шэрэхэ хүдэлмэри үргэлжэлһэн зандаа.

Эндэхи кукурузашад тарилгынгаа машина, техникые хаһа сагтань һайнаар заһабарилжа бэлдээ, мүн эндэ артелиин агроном нүхэр Тугариновай хүтэлбэреэр кукуруза квадратно-гнездовой аргаар яажа зүбөөр тариха тухай хэдэн семинар үнгэргэгдөө. Һаянай звенонуудта кукурузын үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, тэрэниие нара һалхинда гаргажа шанаржуулха хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

—Мүнөө үдэр бүри газарайнгаа хүрьһэнэй хэр зэргэ дулаасаһан, халаһаниие шалганабди. Иигэжэ ойрын үдэрнүүдһээ тарижа эхилхэмнай. Кукурузаяа бүхыдэнь квадратно-гнездовой аргаар тарижа, гектар бүриин 300 центнерһээ доошо бэшэ ногоон набша хуряаха зорилготойбди,—гэжэ колхозой агроном нүхэр Тугаринов хөөрэнэ.

Д. Цыремпилов,

Зэдэ.

☆

ЗОРИЬОНОО ХҮСЭХЭБДИ

Нёдондо жэл манай кукурузашадай звено ажалдаа һайн амжалта түйлаа һэн. 90 гектар талмайда кукуруза таряад, гектар бүриһөө 296 центнер ногоон набша хуряажа, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ һэмди. Долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ манай звено энэ дүй дүршэлөө бүри арьбадхажа, кукурузын үндэр баян ургаса хуряаха гэжэ шиидээ. Тиин бидэнэр Хүнтэйн уһалагдадаг наруули газарта 100 гектар даажа абаад, үбэлһөө хойшо тарилгада бэлэдхэжэ эхилээ һэмди. Кукурузынгаа поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха, газараа уһалха гэхэ мэтын хүдэлмэри хэжэ, тарилгадаа түгэс бэлэн болообди. Мүнөө кукурузашадай эгээл харюусалгатай саг ерээ. Май һарын һүүлшын хахадта тарилга эхилхэнь. Тарилгын үедэ бүхы машина, зэмсэгүүднай, бидэ, кукурузашадай ажал хүдэлмэри ёһотой шалгалтада орохонь гээшэ. Тиимэһээ звеногойхид тарилга хэхэ трактор, сеялкэеэ һаадгүйгөөр хүдэлгэхын тула тэдэнээ дахин дахин шалгажа, туршажа байна. Урда жэлнүүдтэ трактор, машинануудаа муугаар заһабарилдаг, тэдэнээ һайнаар ашаглажа шададаггүй байһан дээрэһээ тарилгаяа ехээр унжагайруулдаг, агротехникэ хүсэд баримталдаггүй байгаабди. Тиимэһээ тарилгын шанар муудажа, һайн ургаса абтадаггүй һэн. Мүн кукуруза тариха агротехникые һайн мэдэхэгүй дээрэһээ зүб квадрадуудые гаргажа шадагдадаггүй байгаа.

Харин мүнөө манай звеногойхид эдэ бүгэдые хараадаа абажа, тарилгаяа агротехникын заабаряар, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэмжээ абанхай. Би өөрөө тарилга дээрэ сеялкэшэнээр ябахаб. Дүй дүршэлтэй механизатор нүхэр Юрий Мужанов трактористаар хүдэлмэрилхэ юм. Тиихэдэ механизаторнууд Василий Раднаев, Бадма Гомбоев болон бусад газар элдүүрилгэ, тарилга дээрэ ажаллаха байна. Үрэһэ хүрэнгэмнай хүсэд бэлдэгдээ. Мүнөө үрэһэеэ тушаажа абаад, хороор угаажа, нара һалхинда шанаржуулжа байнабди. Харин энэ жэл «Заготзерногой» складһаа томо жэжээрээ илгагдаһан кукурузын үрэһэн абтаа. Звеномнай тарилгаяа хаһа сагтань хэжэ дүүргээд, зундаа ургажа байха үедэнь агротехникын заабариин ёһоор һайнаар харууһалха хүсэлэнтэй. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэһэнэй һүүлээр зундаа кукурузаяа 2—3 дахин уһалха, нэмэлтэ тэжээл оруулхабди. Иигэжэ мүнөө жэл бүхы талмайнгаа гектар бүриһөө 300—350 центнер кукурузын ногоон набша хуряаха хүсэлэнтэйбди.

Ф. Ринчинов,

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашадай звеное даагша.
Баргажан.

Афганистанай Премьер-Министр Мухаммед Дауд Москвада ерэбэ

...ССР-эй правительствын уряа... майн 18-да ерэһэн Афганиста... Премьер-Министр, дээдэ ту...шта Сардар Мухаммед Даудые ...тскэ ниислэл хотынхид ехэ ...тайгаар угтаа.

...хэд Н. С. Хрущев, А. И. Ми..., Н. А. Мухитдинов, СССР-эй ...истрнүүд Е. Ф. Кожевников, ... Малиновский, СССР-эй гүрэ... комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр ... Скачков, А. Н. Шелепин бо... бусад Внуковска аэродром дээ...угтаба.

...фганистанһаа СССР-тэ байдаг ...эн сайд Абдул Хаким Шахалами, СССР-тэй экономическа хэлсээ хэхын тулада ерэһэн Афганска правительственна делегациин гэшүүд, хариин гүрэнүүдэй дипломадууд, журналистнууд угтагшадай дунда байлсаа.

Хани барисаата Афганистанай правительствын толгойлогшодой самолёдһоо буухада, угтагшад үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Афганистанай Премьер-Министр Мухаммед Дауд хоёр аэродром дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

(ТАСС).

СССР-эй уран зохёолшодой гурбадахи съезд

СССР-эй уран зохёолшодой гурбадахи съезд майн 18-да Кремлиин Ехэ Ордоной заседаниинуудай зал соо нээгдэбэ. КПСС-эй XXI съездын хараалһан, коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ программые Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр совет арадай бэелүүлжэ эхилээд байһан гайхамшаг үдэрнүүдтэ энэ съезд зарлагдаа.

Совет арадай олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн литература, коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтэ хурса гуурһаараа, уран зохёолоороо хабаадажа байһан хүнүүд тус съездэ түлөөлэгдөө. Тэрэшэлэн Москвагай заводууд болон фабрикануудай хүдэлмэришэд, советскэ соёл культурын ажал-ябуулагшад, партийна хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Армиин сэрэгшэд, манай мүнөө үеын хүнүүд—номуудай геройнууд, эрилтэ ехэтэй уншагшад эндэ ерээ. Мүн баһа зүүн баруун зүгтэхи гадаадын олохон оронуудай уран зохёолшод съездэмнай байлсахаяа ерэнхэй.

Үдэрэй 12 часай үеэр Кремлиин Ехэ Ордоной заседаниинуудай залаар дүүрэн делегадууд, айлшад сугларба. Правительствын ножонуудта нүхэд **А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Полянскиин** ерэхэдэнь, тэндэ байгшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Уран зохёолшо Константин Федин съездые нээгээ. Манай литература совет арадай түүхэтэй таһаршагүй холбоотой юм. Общество болон гүрэнэй бодото дүй дүршэл, совет арадай ажабайдалдахи бүхы шэнэ юумэн советскэ литературын шэнэ, гүнзэгы удхань болоно. Ажабайдалдахи үнэн бодото зүйл социалистическэ реализмые үндэһэн болгодог литературын, арадай ажабайдалай гол хуби болодог, арад зондо алба хэдэг литературын хуули ёһониинь байгаа, байнашье гэжэ нүхэр Федин онсолон тэмдэглэбэ.

КПСС-эй XXI съезд коммунизм байгуулха хэрэгтээ шэнэ амжалта түйлахыень бүхы оронииемнай уряалаа. Манай түүхэ советскэ социалистическэ байгуулалтын гайхамшаг илалтануудаар бэлдэгдэһэн шэнэ шатада оробо. Коммунистическэ харилсаануудые ойрын сагта удаа дараалан бэелүүлхын тула шухала эдлэл хэрэгсэл, соёл болбосоролдо хабаатай түгэс арга боломжо бии болгогдоо. Долоон жэлэй түүхэтэ түсэбые дүүргэхэ замдаа ороод, бүхы советскэ обществомнай эршэмтэй түргэнөөр урагшаа дабшажа эхилэнхэй. Советскэ Союзай бүхы үндэһэ яһатанай уран зохёолшодой аха дүү бүлэ угаа ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой болоод байна.

СССР-эй уран зохёолшодой гурбадахи съезд тон шухала болоһон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэнь. Энэ съездмнай литературын зорилгонуудые мүнөө сагай бодото байдалай зорилгонуудта, манай орон дотор коммунистическэ общество үргэн далайсатайгаар байгуулха хэрэгтэ бүри ойротуулан холбохо байха. Уран зохёолшодой анхаралынь мүнөө коммунизмын шэнжэнүүдые бии болгожо байһан, ерээдүйн эхин үзэгдэлнүүдтэ хандуулагдаха ёһотой. Уран зохёолшын шадабари мэргэжэл тухай асуудалда съездын зүгһөө ехэхэн анхарал табигдаха байха гэбэ.

Съездэ хабаадалсажа байгаа гадаадын уран зохёолшодто К. Федин эндэ сугларагшадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэбэ.

СССР-эй уран зохёолшодой гурбадахи съезд нээгдэһэндэ соносхогдоод, хүтэлбэрилхы органууд бүридүүлэгдэбэ. 69 хүнтэй президиум һунгагдаа.

Нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдан, КПСС-эй ЦК-гэй Президиум съездын Хүндэтэ президиумдэ һунгагдаба.

Съездын зүбшэн хэлсэхэ зүйл иимэ асуудалнуудтайгаар баталагдаа:

1. Коммунистическэ байгуулалтын талаар советскэ литературын дүүргэхэ зорилгонууд.
2. СССР-эй уран зохёолшодой Союзай Центральна шалгалтын комиссиин элидхэл.
3. СССР-эй уран зохёолшодой Союзай Уставта зарим тэды хубилалтануудые оруулха тухай.
4. СССР-эй уран зохёолшодой Союзай хүтэлбэрилхы органуудые һунгалга.

«Коммунистическэ байгуулалтын талаар советскэ литературын дүүргэхэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл хэхын тула А. А. Сурковто үгэ үгтэбэ.

Үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулха долоон жэлэй түсэбэй дүүргэгдэжэ эхилһэн түрүүшын хабарай гайхамшаг үдэрнүүдтэ манай гурбадахи съезд зарлагдаа. Коммунистическэ байгуулалтын түгэлдэр ехэ далайсань советскэ литература болон искусствын бүхы ажал-ябуулагшадай зүрхэ сэдьхэлдэ зориг бадаруулна, коммунизм байгуулагшад тухай, тэдэнэй баатар габьяата хэрэгүүд тухай уран хурса шэнэ зохёолнуудые бэшэхыень уряална. Партиингаа дэмжэдэг дээрэһээ хүсэтэй бидэнэр өөрынгөө энэ съезд дээрэ маниие һонирхуулдаг бүхы асуудалнууд тушаа үргэн ехэ хөөрэлдөө хэжэ ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь партидаа эдэбхитэйгээр туһалхаар уран хурса зохёолнуудые бэшэхэ тон түдүтын, үнэн зам олохомнай лабтай.

Литературынгаа хүгжэлтын далайсые эли тодоор ойлгохын тулада, съезднүүдэй хоорондохи жэл-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

КПСС-эй ЦК-гэй ПЛЕНУМЫЕ УГТУУЛАН

★ ★

Шэнэ аргануud хэрэглэгдэнэ



Улан-Удын судна заһабарилга, бүтээлгын заводто урдань керосин, бензин ашаһан баржануудые пароходууд хойноо шэрээд ябадаг байһан юм. КПСС-эй XXI съездын һүүлээр «Сергей Левашев» гэжэ теплоход (капитан Н. П. Кормильцев, механик Г. В. Мордовской) керосин, бензинтэй баржануудые түрүү аргаар — урдаа түлхеэд Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр ябадаг болоо. Тиигэжэ тарилгын урда тээ керосин, бензин ашаһан «Сүхэ» гэжэ баржые Улан-Удэһээ Сүхэ мүрэнэй адаг хүрэтэр абаашаһан байна.

Заводто шэнэ шэнэ түрүү аргануud нэбтэрүүлэгдэжэ, гар ажалай хүдэлмэринүүд оньһожоруулагдажа байдаг. Урдань баржаар асарагдаһан орооһые вагондо ашахадаа транспортёрой үзүүртэ дүрбэн хүн байжа, таряае нэгэ жэгдээр гоожуулжа, вагон соо жэгдэлжэ байдаг һэн. Мүнөө механизаторнууд Н. Крапиво, В. Киселев гэгшэдэй дурадхалаар транспортёрой үзүүртэ тусхай түхеэрэлгэ хэгдэжэ, гараар хэдэг ажал оньһожоруулагдаад, дүрбэн хүдэлмэришэн сүлөөлэгдэһэн байна.

Үйлэдбэрэе оньһожоруулха, автомадаар зэбсэгжүүлхэ асуудалаар КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй зарлагдаха тухай мэдээсэлые заводой коллектив баяр баясхалантайгаар угтаад, энэ талаар шэнэ шэнэ хэмжээнүүдые хараалжа байна.

Зураг дээрэ: Н. Крапиво В. Киселев хоёр өөһэдынгөө шэнэ түхеэрэлгэ таарүүлан тодхожо байна.

Д. Балдановай фото, текст.

Шухала зорилгомнай

Долоон жэлэйнгээ асари ехэ түсэбүүдые, орон дотороо коммунизм байгуулгын гол зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада, тон түрүүлжэ, үйлэдбэрэе оньһожоруулха, гар ажалай элдэб олон хүдэлмэрие автомат түхеэрэлгэнүүдээр, оньһон аргаар хэдэг болохо хэрэгтэ гол анхаралаа табиха шухала гэжэ КПСС-эй XXI съезд онсолон заагаа һэн.

Съездын һүүлээр манай комбинадта энэ талаар нилээд хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Ехэ тээрмэдэ гурил хүрдөөр үлеэлгэжэ байха машина тодхогдоо. Эндэ мүн автоматическа шэгнүүр нэмэжэ табигдаба.

Татагдаһан гурил багсалжа, амһарталжа байха цехтэ саарһан соо 2—3 килограмм гурил багсалха хүдэлмэрине оньһожоруулхаар бэлэдхэгдэжэ байнхай. Крупагай заводто шэнэ янзын крупа—овёсой орооһо нязалжа гаргахаар бэлэдхэжэ байнабди. Энэ крупа гаргаха машинанууд абтаад, мүнөө тодхогдожо, таарүүлагдажа байна. Тэрэшэлэн бага тээрмэдэ орооһоной хальһа хууладаг таһаг шэнээр һэльбэн заһабарилагдажа байнхай.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум зарлагдажа, үйлэдбэрэе оньһожоруулха, автомадаар зэбсэгжүүлхэ тусхай асуудалай хаража үзэгдэхэ гэжэ байһан тухай мэдээсэлые манай комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд ехэ баяртайгаар угтаба. Энэ мэдээсэлэй һүүлээр хүдэлмэришэдэй зүгһөө шэнэ шэнэ һанамжа, уралан нарижуулгын үнэтэ дурадхалнууд орожо байна.

Долоон жэлэй туршада бидэнэр үйлэдбэрэе үргэдхэхэтэеэ хамта, гол түлэб эрхим шанартай, нэгэдэхи сортын зөөлэн һайхан гурил гаргадаг болохо гол зорилготойбди.

Ф. Матвеев,
Улан-Удын мелькомбинадай главна инженер.

Ажал оньһожоруулагдана

Июнь һарада КПСС-эй ЦК-гэй Пленум боложо, тэндэ промышленна предприятинуудай бүхы ажал хүдэлмэрие оньһожоруулха, автоматическа зэбсэгүүдээр хангаха тухай асуудал хэлсэгдэхэ гэһэн мэдээсэлые Улан-Удын модоной заводой коллектив ехэ баяр баясхалантайгаар угтаба.

Энэ тогтоолоор урмашаһан манай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд мүнөө үедэ 1, 2, 3-дахи рамануудһаа хюрөөдэгдэһэн модо автоматическаар дамжуулжа байха лини түхеэржэ байна. Дүрбэдэхи рамаһаа баһа лини татагдаха байна. Обрезнэ, торцово гэхэ мэтын станогууд автоматическа зэмсэгүүдээр хангагдахань.

Һая заводой электрическэ цехтэ суглаан боложо, хүдэлмэришэд ажалаа нарижуулан һайжаруулха үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа.

Д. Аюшеев.

ТҮРҮҮ ЛЕСПРОМХОЗДО

Байгал далайн эрьеэр зурыһан харгы. Түрхэ голой адаг хүрэхэтэй зэргэ хада болотор обоологдоһон модон холоһоо харагдадаг. Эдэ модод эндэхи Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэдэй оролдосотой ажалай үрэ дүн болоно.

—*Манай* леспромхоз республикынгаа модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлһээр үнинэй. *Модо* шэрэхэ дүрбэ һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргэн, *Майн* һайндэрые угтаа һэмди. Мүнөөшье түрүү һууряа алдангүй, болохоёо байһан 300 жэлэй ойн һайндэрые угтаха зорилготойбди, —гэжэ бригадир Виктор Кичигин хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө Байгалай леспромхозой модошод социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһанайнгаа түлөө республикынгаа совнархозой, профсоюзайнгаа обкомой дамжуулгын Улаан тугые зургаан кварталда удаагуур алдангүй барижа ябана.

Леспромхозой хүдэлмэришэд һаяхан үйлэдбэриингөө суглаан дээрэ Россин гүрэнтэй Бурят ороной нэгэдэһээр 300 жэлэй ойе шэнэ амжалтаар угтаха гэжэ шиидээ. Тэдэнэр модо шэрэхэ хахад жэлэйнгээ даалгабарие июниин 25-да дүүргэээд, һарын эсэс болотор 8 мянган кубометр модо бэлэдхэн шэрэхэ гэжэ шиидээ. Мүнөө леспромхозой модо бэлэдхэлэй пункт, участок бүхэндэ социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Н. Тюрнев.

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЗОЛТОЙДО

★

(Комсомолшуудай нэгэ суглаанһаа)

★ ★

Зунай хонгор һайхан саг дүтэлжэ, амаралтынгаа үдэр, сүлөөтэй сагуудтаа ногоон арал, Сэлэнгын эрье ошожо, ой модон соогуур, һөөг бургааһануудай узуураар аятай зохидоор амардаг, сэнгэдэг, мүн янза бүриин спортоор һэрёо мүрысөө хэдэг, аяншалгада гарадаг үе һануулаа гү, али урдань хэлсэгдэдэггүй сэдьхэл хүдэлгэмэ асуудал табигдаад тиигээ гү,—магад алинһааншье боложо болоо,—юрэдөөл Улан-Удын паровозно депогой залуушуул комсомолойнгоо ээлжээтэ суглаанда аргагүй эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ, хүхюутэй согтойгоор олооро суглараад, ехэ һонирхолтой хөөрэлдөөн захалаа.

—Хэлсэхэ зүйлнэй: «Яагаад ходоодоо залуу ябахаб» гэһэн гол асуудал,—гэжэ суглаанай түрүүлэгшын соносхоходо сугларагшад альга ташан угтана.

—Хүндэтэ академик Тархановай хэлэһэн үгөөр—«зуу наһа хүрөөгүйдөө үхэхэ гээшэ хүнүүдтэ эшхэбтэр болохо саг ерэхэ гэжэ бидэнэр лаб этигэнэбди» гэһэн үгөөрнь элидхэлээ захалха дуран хүрэнэ,—гээд комсомолой комитедэй секретарь Анна Семенова эхилбэ.

Нүхэр Семенова олон тоото жэшээнүүдые харуулжа байгаад, бэеэ энхэ элүүрээр, хүнгэн сарюунаар абажа ябаха тухай һонирхолтойгоор хөөрөө. 40 гарабашье, эдир залуу зандаа ябадаг, 60—70 хүрэжэ, үбгэ наһан болобошье, хүнгэн сарюунаар, энхэ элүүрээр ажаллажа байдаг хүнүүд тухай, өөһэдынгөө депоһоо жэшээнүүдые харуулжа байгаад, тэрэ хөөрөө.

—Хайшан гээд хүнүүд ехэ наһатай болотороо залуу, сарюун ябанаб?—гэжэ элидхэлшэ асуудал табяад, иигэжэ харюусаба:—физкультура хэнэ, спортоор һонирхоно, архи уунагүй, тамхи татанагүй, бэеэ ариг сэбэрээр, һайнаар абажа ябана, ажаллаха сагтаа ажаллаад, амарха сагтаа һайнаар амарна. Ходоодоо залуу, хүнгэн сарюун, хүхюутэй сог-той, урматай зоригтой ябадагай нюуса энэл даа.

Депогой комсомолшуудые ударидагша архи уухаяа, тамхи татахаяа болихыень, спортоор һонирхохые уряалхаһаа гадна, ямар хүнүүдһээ жэшээ абаха тухай зааха зуураа, зарим хүнүүдые хурсаар шүүмжэлһэн, үетэн нүхэдэйнь урда улайлгаһан, сайлгаһан байха юм.

Архидалгатай, хулигаан ааша гаргадаг, элоной дунда гурим эбдэдэг ябадалтай эрид шанга, эбсэшэгүй тэмсэл хэнэгүйбди, захалһан зарим һайшаалтай юумэнүүдээ хүсэндэнь хүргэнэгүйбди гэжэ нүхэр Семенова сэхыень мэдэрээ. Жэшээлхэдэ, спортын талмайнуудые өөһэдынгөө хүсөөр барижа захалһан аад, зариманиинь дүүргэгдэнгүй орхигдошоһон, урдань спортоор һонирхожо, һорёо мүрысөөнүүдтэ ябажа байһан хүнүүдые элирүүлжэ, физкультурын бүлгэм болон секцинүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэжэ хэлсэгдэһэн аад, тэрэшье мартагдашоо.

Юрэнхыдөө нүхэр Семенова нюулта, далдалалтагүйгөөр ушар байдалаа һайса хөөрэжэ үгөөд, хүнүүдэй һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэхэе элидхэл хэһэн байна.

Олон тоото асуудалнуудта элидхэлшын харюусаһанай һүүлээр суглаанай түрүүлэгшэ тон түрүүлжэ Галина Никифоровна Бурдуковскаяда үгэ үгэхэ тухай дурадхал оруулба. Врачын хэлэһэн үгые, тэрэнэй дурадхал, зүбшэл, заабаринуудые сугларагшад аргагүй анхаралтайгаар шагнажа, хэдэн асуудалнуудые һураа.

Тэрэнэй һүүлээр залуу техник Костя Буяев үгэ абана.

—Минии бодоходо, энэ манай хэлсэжэ байһан асуудал долоон жэлэй түсэбэй дүүргэлтын асуудалтай сэхэ холбоотой гэжэ һананаб. Энэ долоон жэл соо орон доторнай коммунизм байгуулха үндэһэ һуури табигдаха ёһотой. Коммунизмын жаргалта сагта ажаһууха һэн туладаа, эдир дундаа ябаһан бидэнэр бултанһаа ехээр ажаллаха, энэ хэрэгтэ бултанһаа ехээр хүбитаяа оруулха ёһотойбди. Эгээл тиимэһээ коммунизм байгуулжа байһан бидэнэр хододоо бэеынгээ тамирые шангадхажа байха ёһотой болоно бшуубди.

Мүнөө иигээд зунайнгаа спортын сезондо бэлэдхэлые түргэдхэхэ, үргэдхэхэ саг тулаа. Зарим хүнүүд тусхай түлөөһэтэй тренергүйбди гэжэ хэлэдэг. Теэд манайда һайн бэлэдхэлтэй, разрядтай спортсменүүд бии ха юм. Ондоо хүнүүдые һургахыень тэдэниие уялгалха хэрэгтэй.

Удаань боксёр Николай Усов трибунада гараад, иигэжэ хэлэбэ:

—Манай зарим нүхэдэй дан эртэ «үбгэд тээшээ» орошоһон тухай Аня Семенова зүб шүүмжэлнэ гэжэ һананаб.

Харин тиихэдэ тээ тэрэ хүнэй арада далдалагдаад, нойгожо һуугааша Дектяровые харагты даа. Энэ нүхэрнай спорт гэхэдэ «намһаал саагуур» гэдэг хүн. Теэд хэрута наһа наһалха байһандань һэжэглэмээр байна,—гэжэ хэлэхэдэнь ехэ энеэдэн боложо, залуу хүбүүн шад улаан болошоод, хүнэй урдаһаа сэхэ хараха аргагүй болошонхой һуугаа һэн.

Тэрэнэй һанамжые тон зүбшөөһэн, машинистын туһалагша Александр Мухин үгэ хэлэжэ, эдэбхитэйгээр физкультура хэдэг болохыень тэндэ һуугшадые уряалба.

Хромировщик Добросельский богонихон аад, үнэн зүрхэнэй үгэнүүдые хэлээ.

—Би тамхи татадагби. Теэд хаяха гээд яашье аргамгүй. Одоол энэ суглаанай һүүлээр тамхяа хаяагүйдөө би бэшэ болуужаб. Тамхи таталгантай, архи уулгантай эрид шангаар тэмсэхэ дурадхал оруулнаб. Ехэ наһа наһалха гээ һаа, тон түрүүндэ, энэ хоёр гайһаа хахасаха хэрэгтэй.

Комсомолшуудай суглаанда байлсаһан депогой начальник, парткомой гэшүүн нүхэр Ногорных администраци болон партийна организациин зүгһөө үгэ хэлэхэ зуураа, долоон жэл соо предприятиин шиидхэхэ гол зорилгонууд тухай тобшоор хөөрэбэ.

Иигэжэ энэ суглаан дээрээ депогой залуушуул һанаһанаа хөөрэлдэжэ, саашадаа физкультура, спортдо олоороо хабаададаг болохо, архи, тамхинтай шанга тэмсэл ябуулха, сүлөөтэй сагтаа һайнаар, ашатай туһатайгаар амардаг, сэнгэдэг болохо гэжэ хэлсээд, шиидхээд тараа.

А. Новоселов,
КПСС-эй Улан-Удын горкомой эмхидхэлэй таһагые даагшын орлогшо.

СССР-эй уран зохёолшодой гурбадахи съезд

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

нүүдтэ манай орон дотор хэблэгдэһэн номуудай хахадһаа олониинь шэнээр гараа гэжэ, бүхы тиражай дүрбэнэй гурбан хуби шахуунь нэмээ гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй. Аха дүү үндэһэ яһатанай уран зохёолшодой бэшэһэн номуудые хэблэн гаргалга илангаяа ехээр үзүүлһэн байна. Дүрбэн жэлэй турша соо хэблэгдэн гаргагдаһан номуудай дунда шэнэ авторнуудай зохёолнууд элитэ һуури эзэлнэ. Леонид Леонов «Русский лес» гэжэ романайнгаа түлөө, Мухтар Ауэзов «Абай» гэжэ романайнгаа түлөө, Николай Погодин В. И. Ленин тухай драматическа трилогингоо түлөө Ленинскэ шангай лауреадай үндэр дээдэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэрэшэлэн татар арадай алдарта хүбүүн, Советскэ Союзай Герой Муса Джалиль, уран зохёолшо кинорежиссёр Александр Довженко наһа бараһан хойноо лауреадуудай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна гэжэ А. Сурков дурдаба.

Литературын талаар ревизионизм гаргахые һэдэгшэдтэ советскэ уран зохёолшод эрид шанга харюу үгөөд, суртал бодолойнгоо жагсаалые үшөө, үшөө дахин шалгаа, Коммунистическэ партие, тэрэнэй Центральна Комитедые тойрон бүрин нягтаар эмхидэн нэгэдээ гэжэ нүхэр Сурков онсолон тэмдэглэбэ.

Ревизионизмтай тэмсэхэ хэрэгтэнь уран зохёолшо интеллигенцидэ, түбхын түрүүн литераторнуудта хүмүүжэлэй талаар угаа ехэ туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө Коммунистическэ партида, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь нүхэр Н. С. Хрущевто А. Сурков гурбадахи съездын бүхы делегадуудай, бүхы советскэ уран зохёолшодой үмэнэһөө халуун баяр хүргөө. Эдэбхитэ уран зохёолшодтой партиин хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай хэһэн мэдээжэ хөөрэлдөөнүүд бидэнэй политическэ хүмүүжэлгын тайхамшаг һургуули болоо гэжэ нүхэр Сурков мэдүүлбэ. «Арад зоной ажабайдалтай литература болон искусствын нягта холбоо барисаатай байхын түлөө» гэһэн программна партийна документ соо сэгсологдоһон, нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн бодолнууд, литература ба искусствые хүгжөөхэ гол хараа шугам тухай заабаринууд литература, искусствын асуудалаар партиин бэелүүлдэг политикые гүн гүнзэгыгөөр, эли тодоор найруулһан ябадал, В. И. Ленинэй эхи үндэһэ табиһан политикые хүгжөөлгын эрхим жэшээ болоно.

Нүхэдүүд, уран зохёолшодой бүхы хүсые нэгэдхэн эмхидхэхэ аятай зохид оршон байдал мүнөө манда хангагданхай. Энэмнай коммунизмын аша туһада амжалтатайгаар зохёохо шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно.

Совет арадай байдалые үнэн зүбөөр, эли тодоор зураглан харуулха тон харюусалгатай зорилго искусствын урда табигдаа. Уран зохёолшодой гол үүргэнь — арад түмэнэйнгөө агууехэ хэрэгүүдые түүхэлэн бэшэхэ, коммунизмын суртал бодолые эдэбхитэйгээр номнон дэлгэрүүлхэ үүргэнь коммунизм байгуулха асуудалнуудта хандахыень уран зохёолшодые уялгална.

Арад зоной ажабайдалые үргэн ехээр, бүхы талаарнь харуулхын тулада роман гү, али повесть, сценэ дээрэ харуулагдаха ехэ зохёолнууд болон поэмэнүүдые бэшэхэ хэрэгтэй байна. Тиимэ зохёолнуудай бэшэгдэдэгынь дамжаггүй. Тэдэнэй бүри түргэнөөр зохёогдодог байхань шухала.

Мүнөө үеын байдалые харуулха хэрэгтэ уран зохёолшын түргэнөөр, амжалтатайгаар хабаадаха тухай хэлээд, арад зоной мүнөөдэрэй байдалые зураглан харуулха зэргэтэй жанрнууд литературада бии байдаг юм, тэдэнэй нэгэниинь рассказ болоно. Тэрэшэлэн уран хурсаар бэшэгдэһэн очерк, публицистикэ мүн лэ мүнөөнэй байдалые хаһа саг сооно харуулхада тон шухала байдаг гэбэ. Хуушан юумые шэнэ юумэнэй илаһан ябадалые хүнүүдэй һайн һайхан образуудаар, бодото тодорхой картинануудаар дамжуулан харуулха зуураа, манай литература хуушанай хог үлэгдэлнүүдтэ зэбүүрхэн хандадаг, шүүмжэлэн сохидог байна. Гэбэшье шог зохёолнууд үшөөл дутамагаар, бусад жанрнуудһаа һулаар хүгжөөгдэнэ.

Нүхэр Сурков уран зохёолшодой литературна шадабари мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхын түлөө саашадаашье тэмсэхэ шухала тухайда тогтожо хэлээ. Ажабайдалдахи шэнэ юумые зураглан харуулхын тулада шэнэ шэнэ формонуудые хэрэглэдэг болохо ёһотойбди.

Литературатай холбоотой һалбаринуудай талаар—театрын, кинематографиин, радиогой, телевидениин талаар—уран зохёолшодой хэдэг хүдэлмэри тухайда тогтон хэлэхэ зуураа, һүүлэй үедэ шэнэ пьесэнүүдэй тоо эрид нэмээ. Тиигэбэшье мүнөө сагай шухала асуудалнууд олохон пьесэ соо хүсэд гүнзэгыгөөр харуулагданагүй гэбэ.

Советскэ кинематографи тухай хэлэхэ зуураа, манайда удха һайнтай, уран һайхан фильмнүүдэй зохёогдохотой хамта, боро хирын, бирагүйхэн олон картина экран дээрэ гаргагдана гэжэ тэмдэглээ.

Элидхэлшэ саашадаа үхибүүдэй, залуушуулай литературын зарим асуудалнууд тушаа тогтожо хэлэбэ.

Советскэ Союз дотор оршуулгын хэрэгэй ямар байһан тухайда элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр хэлэгдээ. Манай издательствонуудай жэл бүри хэблэн гаргадаг номуудай хахадһаа олониинь ондоо хэлэнүүдһээ оршуулагдаһан номууд болоно. Соёл культурын ургаха тума оршуулагдаһан номуудай тоо улам олон боложо байдаг.

Ерэхэ жэлнүүдтэ советскэ литературын бэелүүлхэ зорилгонууд тухай хэлэхэ зуураа, шэнжэлэн шүүмжэлэлгын, литературын түүхэ болон теориин асуудалнууд дээрэ тогтожо хэлэбэ.

Уран зохёолшодой зэргэдэ оюун бэлигтэй шэнэ хүсэнэй нэмэжэ байһан тухайда тэмдэглээ. Хоёр съездын хоорондо үнгэрһэн 4 жэлэй турша соо манай литературада шэнэ хүнүүд олоороо нэмэһэн байна. Хоёрдохи съездын үеэр Союзай зэргэдэ 3695 литератор байһан аад, харин 1959 оной февралиин нэгэнлэ Союзай гэшүүдэй тоо 4801 хүрэтэрөө нэмэһэн байгаа. Уран зохёолшодой Союз комсомолтой холбоо барисаатайгаар литературна залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулдаг юм. Уран бэлигтэй залуушуулые комсомолтой хамта элирүүлхэ, хүмүүжүүлхэ ёһотой байнабди гэбэ.

XX съездын хоорондохи жэлнүүдтэ бусад социалистическэ оронуудай литературанууд нилээд ехэ амжалта туйлаа. Аха дүү социалистическэ оронуудай уран зохёолшод баһал бидэн шэнгеэр, мүнөө сагай байдал үргэнөөр харуулха зэргэ ойрын замуудые бэдэрнэ, литератураяа ажабайдалтай, социализмын түлөө арадуудай тэмсэлтэй бата холбоотой байлгахые оролдоно.

Һүүлэй дүрбэн жэлэй хугасаада социалистическэ оронуудай уран зохёолшодой 1768 ном 170 миллион үлүүтэй хэһэгээр Советскэ Союзай арадуудай 60 гаран хэлэн дээрэ оршуулагдажа гараа. Түрүү үзэл бодол баримталдаг уран зохёолшодой капиталистическэ оронууд дотор улам олон боложо байһые баяртайгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Үнгэрөөшэ жэлнүүдэйхидэл ааляар холбоо барисаагаа улам үргэдхэхэ гэжэ оролдон, капиталистическэ оронуудтахи түрүү үзэл бодолто уран зохёолшодтой харилсадаг байһаарбди. Манай издательствонууд һүүлэй үедэ тэдэнэй олохон зохёол оршуулжа гаргаһан байха. Театрнууднай гадаадын мүнөөнэй драматургнуудай хэдэ хэдэн пьесэнүүдые табяа. Дэлхэйн уран зохёолшодтой нюураа харилсаха ябадал үргэдхэжэ байнхай. Советскэ литераторнууд энэ харилсаа холбоогоо саашадаа улам үргэдхэхэнь лабтай.

Манай залуу литература үргэн хүгжэхэ замдаа партийна шанар сахиһан, түрэл арадайнгаа этигэл найдабарида, инаглалда хүртэһэн ушарһаа хододоо хүсэтэй байдаг байгаа гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Эндэ, уран зохёолшодой гурбадахи съездын боложо байһан зал соо, партиин эрхим хүбүүд сугларжа, үргэн далайсатайгаар коммунизм байгуулха дайшалхы программа нэгэн һаналтайгаар баталан абаһан байна. Мүнөө бидэнэр зохёон байгуулхы ажалай шэнэ баатаршалга гаргахаар зориг бадаруулагша агууехэ хэрэгтэ ходо үнэн байхабди гэһэн тангаригаа өөрынгөө арадта үгэнэбди.

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэһэн, манай арадай аша туһын тулада оролдодог партиин ленинскэ политикада эсэргүүсэн тэмсэһэн, партида харша Маленков, Каганович, Молотов, Булганин, Шепилов гэгшэдэй бүүн муухай бүлэгые Центральна Комитедэй элишэлэн, бута сохиһые советскэ уран зохёолшод парти болон арадтаяа хамта бүрин һайшаагаа.

Арад түмэниие коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлэлсэхэ үнэн туһалагшаднай гэжэ тоолоод, уран зохёолшодто үндэр дээдэ этигэл найдабари үзүүлдэгэйнь түлөө Коммунистическэ партида совет уран зохёолшодой олон национальна коллективэй үмэнэһөө баясхалан хүргэбэ.

Съездын түрүүшын заседани дүүргэбэ. (ТАСС).

Хэблэл захилгые эмхитэйгээр үнгэргэе

Республикымнай ажалшад жэл ерэхэ бүри газетэ, журнал олоор захижа уншадаг болоо. Үнгэрһэн жэлтэй сасуулбал, байгша ондо гансахан центральна болон нютагай хэблэл аяар 25 мянган хэһэгээр үлүү захигдаһан байха юм. Тиигэбэшье. хэблэл тараалгын хэрэгтэ үшөө горьтойхон дутуу дунданууд бии байһаар. Юуб гэбэл, республикымнай хэлхеэ холбооной, «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй Центральна Комитедэй зааһанай ёһоор, хүнүүдтэ тус тустань газетэ, журнал захилгые муугаар эмхидхэнэ. Ажалшадай дунда хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэд энэ хэрэгтэ тон үсөөнөөр хабаадуулагдана, тэдэнэй үүсхэл эдэбхиие дэмжэхэ асуудалда нютагуудтахи партийна, комсомольско эхин организацинууд анхаралаа багаар хандуулдаг байна. Тэрээнһээ боложо аймагай, колхозой түб тосхонуудһаа холуур ажаһуудаг зон, илангаяа холын гүүртэ, фермэ, отарануудай малшад хэрэгтэй газетэ, журналнуудаар саг соогоо хүсэд хангагданагүй. Заримдаа тэдэнэр, ямар газетэ, журналай, шэнэ номуудай хэблэгдэдэг байһание мэдэнгүй байдаг. Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, ажалшадай дунда хэблэл олоор тарааха тушаа ойлгууламжын хүдэлмэриин хангалтагүй байһание гэршэлнэ.

Мүнөө республика доторнай байгша оной хоёрдохи хахадай хэблэл захилга түлэг дундаа ябагдажа байна. Гэхэ зуура, үргэн ниитэдэ зондо эльгээгдэхэ газетэ, журналай схэнхи хубинь хүсэд тараагдаагүй байһаар. Илангаяа республиканска газетэнүүдтэ, журналда агитаторай блокнодто захил муугаар эмхидхэгдэнхэй. Урданайхидаал адли холын гүүртэ, отарануудай малшадай, жиирэй колхозшогуудай дунда хэблэл тараалга хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна.

1959 оной хоёрдохи хахадта республиканска болон центральна газетэ, журналнуудта захил июниин 20 болотор үргэлжэлхэ юм. Зорилго юуб гэхэдэ, хэлхеэ холбооной «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, айл, хүн бүхэндэ газетэ, журналай захил эмхидхэхэ ёһотой. Тиихэдээ энэ хэрэгтэ партийна, комсомолой эдэбхитэдые, почтын зөөгшэдые олоор хабаадуулха шухала. Тэдэнэртэй тусхай семинар гү, али зүблөө үнгэргэжэ, арад зоной дунда хэблэл тараалгын политическэ удхашанар тухай, хайшан гээд, ямар аргаар захил эмхидхэхэ тухай хөөрэжэ, тэдэниие элсүүлхэ хэрэгтэй.

П. Разницын,
«Союзпечатиин» областной таһагые даагша.



Василий Иванович Колбин Улан-Удын «Механлит» заводто 22-дохи жэлээ хүдэлмэрилжэ байна. Энэ үе соо эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ, коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болонхой. Һүүлшын дүрбэн жэлэй туршада тэрэ 40 гара мянган түхэригэй арьбалалта үгэхэ уралан нарижуулгын дурадхал зохёогоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Колбин. З. Веснинагай фото.

Бурят оронойнгоо баялигые бэдэрэе



...аяншалгада... Ю. Гирсын фото.

...яншалгые түргэдхэхэ хэрэгтэй

...блика доторнай геологиче... ...шалгын соносхогдоһоор ни... ...аг үнгэрбэ. Геологоаяншал... ...спубликанска штабай түрүү... ...блөөн һаяхан болоо. Тэндэ ...гдэһэнэй ёһоор, зарим ай... ...та энэ аяншалгада бэлэдхэ... ...дэлмэри хангалтагүйгөөр ...гдажа байна.

...жанай аймагай комсомоль... ...анизаци (аймкомойн секре... ...үхэр Намжилов) орон нюта... ...баялигые бэдэрэлгэдэ хү... ...олоор хабаадуулхые орол... Мүнөө бэлотор эндэхи ...яншалгынгаа түсэбшье зо... ...й байһаар. Залуушуулай ...еологическа эрдэм дэлгэ... ...талаар ямаршье хүдэлмэри ...гүй.

...элэн Баргажанай, Түнхэ... ...рнин, Бичурын аймагуудта ...дэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Эдэ аймагуудай һургуулинуудта туристска отрядууд хүсэд байгуулагдаагүй.

Сэлэнгын, Кяхтын аймагуудай геологоаяншалгын штабууд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Сэлэнгэдэ туристска 35 отряд байгуулагдаа. Геологическа инструкторнууд, һурагшад, ангуушадтай хөөрэлдэжэ, ашагта малтамалай удхашанар тухай хүнүүдтэ ойлгуулна, зүбшөөл үгэнэ. Кяхтын индустриальна техникумэй студентнүүд воскреснигүүдтэ хабаадалсажа 10 мянган түхэриг мүнгэ олоод, тэрээгээрээ геологоаяншалгын база байгуулжа эхилээ. Энэ һайшаалтай үүсхэлые һургуули, техникумууд үргэнөөр дэмжэхэ гэжэ найдагдана.

А. Безбородов,
ВЛКСМ-эй обкомой инструктор.

А. Карабулькин, геолог.

Шадаха зэргээрээ туһалхабди

...оронойнгоо газар дайдаар ...жа, ашагта малтамалнуудые ...олохо гээшэ ехэ удхаша... Тиимэһээ эдир туристнууд ...гтэ олоороо хабаадалсажа, ...кынгаа геологуудта туһа ...аргатай.

...эй экскурсионно-туристска ...республика дотороо үхибүү... ...шалгые хүтэлбэрилдэг юм. ...анцида туристска аяншалга ...рилэгшэдэй семинар үнгэр... ...аяншалгын маршрут ...оно. Станциин дэргэдэ ту... ...аяншалгада хабаадалсаха ...дай кружок хүдэлмэрилжэ, ...гын үедэ хайшан гэжэ бэеэ ...абаха, байгаалиин баялигые ...гэжэ бэдэрхэ талаар дүй ...тэй танилсуулжа байна. ...станци жэл бүхэндэ туристска отрядуудай слёт үнгэргэжэ, аяншалгада хабаадагшадай хэһэн хүдэлмэриин дүн гаргадаг байна. Туристска аяншалга эмхидхэхые хүсэһэн предприяти, эмхи зургаанууд, һургуулинууд манай станциһаа туһаламжа абаха аргатай болохо.

Улан-Удэ городой зарим һургуулинуудай отрядууд геологическа аяншалгада бэлэдхэл хэһээр үнинэй. 1-дэхи интернат-һургуулиинхид нэгэ үдэрөөр туршалгын аяншалгада гаража ерээ. Һургуулинуудай геологоаяншалгын отрядууд туристска станциин хүдэлмэридэ хабаадалсахыетнай, хэрэгтэй туһаламжа эрижэ хандахыетнай гүйнабди.

Э. Пильман,
туристска станциин методист.

Һурагшадай эдэбхи

...эбэртын дунда һургуулиин ...ад өөһэдынгөө хүсөөр энэ ...шулуун мастерскэй, үхибүү... ...ха хамтын 2 байра бари... ...урагшад барилгада орохо ...нүүдээ бэлэдхэжэ байна. ...эдэнэр энэ жэлдэ 30 гектарта кукуруза ургуулха, огород тариха, 2 мянган галуу, нугаһа тэжээхэ, 200 гектар сабшалангай газарһаа га бүриин 20 центнер үбһэ хуряаха зорилготой.

Б. Цыренжапов.

„Агитаторай блокнодой“ ээлжээтэ номер

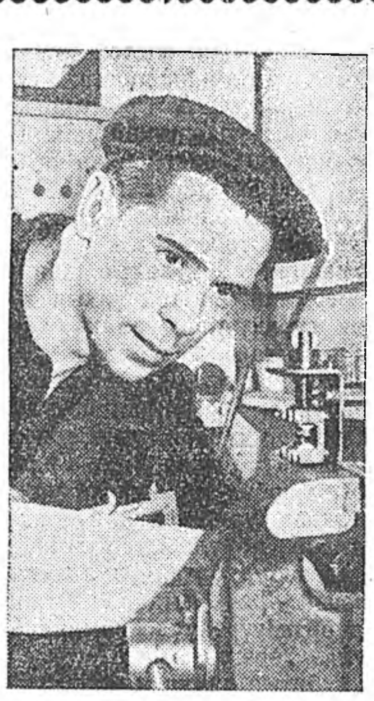
КПСС-эй Бурядай обкомой пропаганда, агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ номер һаяхан бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараба. Улан-Удын модоной заводэй директор нүхэр П. Яхновецкиин статья блокнодой эхиндэ толилогдоһон байна. Нүхэр Яхновецкий «Манай түрүүшын дүнгүүд» гэһэн статья дотороо долоон жэлэйнгээ даалгабарииие болзорһоонь урид, зургаан жэлдэ дүүргэхын түлөө заводой хүдэлмэришэдэй юу хэжэ байһан тухай тодорхойгоор бэшэнэ.

Долоон жэлэй туршада малай продуктнуудые, илангаяа мяха ехээр тушаахын түлөө Сэлэнгын совхозой хүдэлмэришэдэй хаба шадалаа гарган ажаллажа байһан тухайнь совхозой главна зоотехник нүхэр А. Третьяковой статья дотор хэлэгдэнэ.

Г. Рассадинай бэшэһэн «Уласхоорондын шухала асуудал» гэһэн статья дотор арсалдаата асуудануудые эбэй ёһоор шиидхэхэ, уласхоорондын түгшүүрилые һулаpуулха тухай бэшэгдэнэ. КПСС-эй Кударын айкомой секретарь Б. Надагуровай бэшэһэн «Ниитэ-политическэ хүдэлмэри» гэһэн, Г. Сергеевэй бэшэһэн «Колхозой агитколлективтэ» гэһэн статьянууд «Агитационно хүдэлмэриин дүршэлһөө» гэжэ гаршаг доро хэблэгдээ.

«Тарилгые һайнаар харууһалая» гэһэн агроном С. Елановай, «Гүрэнэй дотоодын шүүбэритэ гурбан процентнэ урьһаламжа» гэһэн М .Халбаевай статьянууд «Агитаторай блокнодто» толилогдоо.

Я. Попович.



ЛЕНИНГРАД. «Красная вагранка» заводой электромонтёр В. П. Воронцов станогуудай хооһоор хүдэлжэ байха үедэ электроэнерги алмахын түлөө хүдэлөөнэй үүсхэлшэ болонхой. Тэрээнэй дурадхаһан юрын түхеэрэлгэ нэгэ станок дээрэ үдэрэй турша соо 12 киловатт-час электроэнерги алмаха арга олгоно. **Зураг дээрэ:** В. П. Воронцов түхеэрэлгын дэргэдэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Коммунизмын шэнхэтэй үүсхэл

ХЭШЭЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ХОНХО...



Улан-Удын ажалшад городтоо культурын университет нээхэ дурадхал оруулһан юм. Энэншье гайхалгүй. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ анха түрүүн социализм байгуулаад, коммунизм тээшэ эршэмтэйгээр дабшажа ябаһан ажалшадай культурна эрилтэнь һара, хоногоор ургажа байдаг ха юм! Тиимэһээ КПСС-эй Улан-Удын горкомой шиидхэбэреэр городой культурын университет һаяхан эмхидхэгдэжэ, һуралсаха дуратай олон хүн бэшүүлээ. Эдэнэр эрдэм соёлоо дээшэлүүлхэ, искусствын талаар ойлгогдоогүй юумэеэ мэдэжэ абаха гэжэ эрмэлзэнэ.

Университедэй түрүүшынь хэшээл майн 14-дэ КПСС-эй Улан-Удын горкомэй политгэгээрэлэй байшан соо болобо. Университет нээгдэхэнь гэһэн соносхолоор тэрэ үдэшэ 100 гаран хүн ерэжэ, түрүүшынхеэ бэшүүлһэн байна. Хамтадаа 200 гаран хүн хэшээлдэ байлсаа. Университедтэ һурахаар бэшүүлэгшэдэй списогые харахада тон һонирхолтой. Улан-Удын хүдөө ажахын техникумэй багша А. Н. Меркельһээ эхилээд, 10-хи класс дүүргэһэнэй удаа паровозо-вагонно заводто хүдэлжэ байдаг А. С. Очиров хүрэтэрөө университедэй шагнагшад болонхой.

Хэшээлэй түрүүшын хонхо жэнгиржэ, һурахаяа хүсэгшэдые үүжам һарууд зал худар уриба. Университедэй сэведэй түрүүлэгшэ К. Воронцова шагнагшадые амаршалаад, КПСС-эй горкомой секретарь Ц. Дондуковто үгэ үгэбэ. Нүхэр Дондуков культурын университет ямар удхашанартайб гэжэ дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Бурядай АССР-эй Культурын министр Д. Жалсабон Москвада болохоёо байгаа искусство, литературын декадада бэлэдхэл тухай лекци уншажа, суглараагшадые һонирхуулаа. Хэрбээ 1940 оной декадада манай республикаһаа оройдоол 2 театр хабаадаһан һаа, болохоёо байгаа декадада 4 театр, дуу, хатарай ансамбль, уран зохёолшодой, уран зураашадай, композиторнуудай союзууд хабаадахаяа бэлдэжэ байнхай гэбэ. Урдань дуулаагүй юумэнүүдээ мэдэжэ абаһанай омогорхол шагнагшадай нюурта харагдан байгаа! Лекцинүүдэй һүүлээр декадада хабаадагшадтай уулзалга болобо. Оперо, баледэй театрын дуушад В. Бамбацыренов, Д. Кыштымова, А. Надина, А. Балаян гэгшэд ород, бурят дуунуудые гоё һайханаар дуулаа.

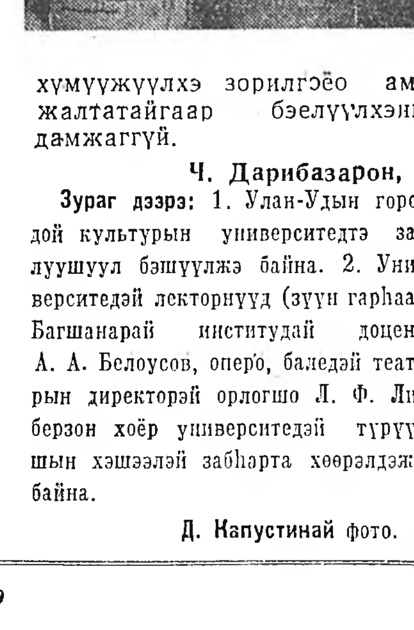
Университедэй соведэй түсэб соо 72 лекци уншагдахаар хараалагдана. Лекцинүүдээ бүри ойлгосотой болгохын тула хажуугаарнь кино, зүжэг, уран һайханай номернууд харуулагдаха юм. Зал соонь киноаппарат тодхогдоо. Дээдэ һургуулиин доцентнэр нүхэд Абрамов, Белоусов, искусствын хүдэлмэрилэгшэд нүхэр Коршун, Иофин, Маймескул, Вампилов болон бусад университедэй лекторнүүд болгогдон томилогдонхой. Тэрээнһээ гадна, Эрхүү, Новосибирск, Ленинград, Москва городуудһаа искусствын элитэ ажал-ябуулагшад уригдажа, лекцинүүдые уншаха юм.

Улан-Удын шэлэй заводой машинно-ванна цехын хүдэлмэришэн Т. Н. Губанова иигэжэ хөөрэнэ:

—Культурын университедэй нээгдэһэниинь ехэ һайшаалтай. Бидэнэр эрхим һайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар үндэр болбосоролтой болохо дуратайбди.

Ажалаа һонирхолтойгоор эхилһэн Улан-Удэ городой культурын университет ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэнь дамжаггүй.

Ч. Дарибазарон,



Зураг дээрэ: 1. Улан-Удын городой культурын университедтэ залуушуул бэшүүлжэ байна. 2. Университедэй лекторнүүд (зүүн гарһаа) Багшанарай институдай доцент А. А. Белоусов, оперо, баледэй театрын директорэй орлогшо Л. Ф. Либерзон хоёр университедэй түрүүшын хэшээлэй забһарта хөөрэлдэжэ байна.

Д. Капустинай фото.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

Хэмжээ абахаар болоо

Цакирай сельпогой № 2 магазин Закаменай аймагай «Коммунизмын зам» колхоздо оршодог юм. Тэрэнэй наймаалагша М. Доржиева ажалай гурим сахинагүй, магазинаа дуратай сагтаа хаагаад лэ ябашадаг заншалтай болошоо. Мүн үглөөгүүршье орой нээдэг юм.

Магазин соо ариг сэбэр сахигданагүй, эд бараан тооһо шоройдо дарагдашанхай. Гадна М. Доржиева худалдан абагшадта шэрүүнээр хандадаг, худалдаа наймаанай гурим эбдэдэг юм. Сельпогой складһаа абтаһан һайн һайн эд бараа нюусаар өөрынгөө танил талануудта худалдана. Мүн өөрынгөө танил талануудта мүнгыень хожом абахаар эд бараа үгэдэг гэжэ март һара соо болоһон шалгалта элирүүлһэн байгаа. Гадна тэрэ 1700 түхэриг үритэй бэлоо һэн.

Энэ магазинай муугаар хүдэлдэг тухай мэдээсэл сельпогой правленидэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Манжуев) оло дахин ороһон байха. Теэд Цакирай сельпогой правлени ямаршье хэмжээ абанагүй.

Б. Дашиев.

Тээрмэ муугаар хүдэлнэ

Иволгын аймагай «Коммунизм» колхоздо уһаар хүдэлгэгдэдэг тээрмэ баригдаһаар хоёр жэл болобо. Тээрмэ саг соогоо, һаадгүйгөөр хүдэлжэ, хүн зондо туһа хүргэнэ гэхын аргагүй.

Колхозой правлени тээрмэшэдэй ажалые хинан шалгадаггүй юм. Тиимэһээнь тэдэнэр ходо һэлгэгдэжэ байдаг, ажалдаа эзэн бусаар хандана. Мүнөө тээрмын шулуун муудашоо. Тэрэниие һаяар һэлгээгүй һаа, тээрмэ зогсошохо үедөө хүрөөд байна. **А. Лихонин.**

...скусственна үрэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэе

...нэ долоон жэлэй түсэбэй 1965 ондо нёдондонойхитой ...ада мяха 2,5 дахин, һү—2, ...дахин ехээр абадаг болохо ...ди. Энэ харюусалгатай уял... ...дотоор бэслүүлхын тула ис... ...нна үрэжүүлгэ үргэнөөр хэ... ...шухала.

...бликымнай олон колхозууд ...үү арга амжалтатайгаар хэ... ...г болоо. Илангаяа хонид ...венна аргаар үрэжүүлэгдэ... ...энэй ашаар хонидоймнай ...нарин, нарибтар нооһотой ...байна. 1953—1958 оной ...а хонидой тоо толгой 63.3 ...ээр олошоруулагдаад, 2,4 ...хэ нооһон абтадаг болоо ...рбээ 1953 ондо бүхы нооһо... ...процентнь нарин, нарибтар ...һаа, нёдондо тэрэнь 80 про... ...ргэдөө.

...Удын госплемстанциһаа аб... ...8 элитнэ хусын үрээр үнгэ... ...жэл 35780 хонин, тэрэ тоодо ...олгой зунай үедэ үрэжүүлэг... ...9 оной январиин эхеэр 9432 ...эхэ гү, али үрэжүүлэгдэһэ... ...0 процентнь хурьгалаа.

...рэжүүлэй дүй дүршэлһөө ха... ...мүн лэ үнеэдые амжалта... ...искусственна аргаар үрэ... ...болохо байна. Жэшээлбэл, ...ршэ Эрхүүгэй областиин ...колхозууд үнеэдээ имагтал ...венна аргаар үрэжүүлдэг ...бшуу. Нёдондо тэндэхи «За... ...ьвича» колхоз 560 үнеэдые ...ээд, оройдоол 15-ниинь һубайрһан байгаа. Манайшье республика дотор, «Эрдэм» совхоздо 1958 ондо 189 толгой үрэжүүлэгдэжэ, һайн үрэ дүн харуулаа.

Энээн дээрэһээ харахада, малайнгаа үүлтэр түргөөр һайжаруулхын, малай һубайрха ябадалтай бодотоор тэмсэхын тула искусственна үрэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ болонобди. Энэ түрүү арга хэрэглэн, нэгэ бухын үрөөр 2000, дээшэшье толгой залуу мал, үнеэдые үрэжүүлжэ болохо. Харин миин ороондо оруулхада оройдоол 30—45 толгой үрэжүүлэгдэдэг ха юм.

Тиигээдшье искусственна үрэжүүлгэ хэхэдэ ашаг олзотой. Энээнтэй хамта элдэб үбшэн усадхагдадаг. Юундэб гэхэдэ, үнеэдые бухада табижа ороондо оруулхада олон буха хэрэгтэй. Жэлдээ нэгэ бухада 4,5—5 мянган түхэригэй гарза хэгдэдэг. Нэгэ үнеэ искусственна аргаар үрэжүүлхэдэ 25—30 түхэригэй гарза хэгдэдэг һаа, юрэ ороондо оруулхада 100—110 түхэриг болодог гээшэ.

Мүнөө республика доторнай үрэжүүлгын 9 станци эмхидхэгдэнхэй. Колхозуудта энэ жэл 32,2 мянган толгой үнеэд, совхозуудта—4,3 мянган толгой госплемстанцида абтаһан үрөөр үрэжүүлэгдэхэнь.

Искусственна үрэжүүлгэ һайнаар үнгэргэхын тула бухануудые һайса шэлэжэ абаха хэрэгтэй. Ашаг шэмэ ехэтэй, үдхэн тоһолиг һүтэй малһаа гараһан 39 толгой элитнэ, эрхим үүлтэрэй буханууд станцида бии юм. Майн 1-нэй байдалаар республика дотор 2459 толгой залуу мал, үнеэд үрэжүүлэгдээд байна.

Энэ жэл түрүүшынхеэ Түнхэнэй аймветлечебницын дэргэдэ искусственна үрэжүүлгын станци эмхидхэгдэбэ. Эндэ аймагай партийна, советскэ органууд, колхозой правлени түрүү арга үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргадаг. Богони болзор соо энэ аймагай колхозуудта 240 үнеэн үрэжүүлэгдээ. Тэндэ искусственна үрэжүүлгын хамта 11 пунктнууд хүдэлнэ. Тиихэдэ Улан-Удын госплемстанциин харьяата колхозуудта 1515 үнеэд үрэжүүлэгдэнхэй. Тэрэ тоодо Мухаршэбэрэй аймагта 635 толгой үрэжүүлэгдээд байнхай.

Гэхэ зуура, республикын олон колхоз, совхозуудта искусственна үрэжүүлгэ тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Тиимэл хадань республикамнай Россин Федераци дотор һүүл барижа ябана. Хориин, Зэдын, Сэлэнгын аймагта үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ станцинууд 2-дохи жэлээ хүдэлжэ байдаг нэрэтэй. Гэбэшье эдэ аймагуудай станцинууд биратай юумэ хэнэгүй. Тэндэхи хүдөө ажахын инспекциин мэргэжэлтэдшье энэ түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай бодомжолногүй. Үнгэрэгшэ жэл эдэ аймагуудта тус бүридэнь 100—300 үнеэд үрэжүүлэгдэһэн байгаа бшуу. Энэ оной майн нэгэнэй мэдээгээр 102—200 үнеэд тэндэ үрэжүүлэгдээд байна.

Зэдын аймагай колхозуудта искусственна үрэжүүлгын 4 пункт бии. Зүгөөр тэндэ ажаллаха таатай байра байдал түхеэрэгдээгүй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид искусственна үрэжүүлгын пункт нээгээд байнхай. Тэрэнь юун гээшэб. Газаа малай байдаг газарта станок табяатай. Техник-үрэжүүлэгшын хэрэгсэлнүүдшье һаалишадта тараажа үгтэнхэй. Искусственна үрэжүүлгэдэ иимэ бүдүүлигээр, хайша хэрэгээр хандажа болохо юм аал?

Тэндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо арай гэжэ нэгэ үнеэн үрэжүүлэгдээд, хүдэлмэринь зогсоогдошоод байһаар. Колхозой правлениин табиһан техник-үрэжүүлэгшэ нүхэр Григорьев хүдэлхэеэ арсана. Тэндэнь долоон буха үнеэдэй дунда зоргоороо бэлшэжэ ябана. Энээн тушаа хүдөө ажахын инспекциин ахалагша зоотехник нүхэр Харжеев, госплемстанциин директор нүхэр Матхоновто хэлэхэдэ балай өөдэ абанагүй. Правлени, зоотехнигүүд искусственна үрэжүүлгэ хэхэ дурагүй, гүүртэнүүдтэ ороондо орохо болоһон үнеэд үгы ха гэхэ зэргээр эдэнэр хэлэнэ бшуу. Зүгөөр эдэ мэргэжэлтэд колхозуудтаа искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые бии болгохо гэжэ оролдоногүй.

Республикымнай совхозууд искусственна үрэжүүлгэ хэрэглэхэ тухай биратай юумэ хээгүй байһаар. Гансал «Эрдэм» совхозойхид үнеэдэйнгээ 80 процентые искусственна аргаар үрэжүүлхэ гэлсээд байна.

Аймагай хүдөө ажахын инспекциин хүдэлмэрилэгшэд, совхозой мэргэжэлтэд, нэн түрүүн ахалагша зоотехнигүүд малаа искусственнаар үрэжүүлхэ тухай бодомжолхоор болоо.

Мал бэлшээхэ, адуулха сагай болоод байхада, үрэжүүлгэ хэхэ пунктнуудые эртээнһээ бэлдэжэ эхилхэ шухала. Үрэжүүлгын газарта хушалтатай станогууд, тусхай гэр байра түхеэрэгдэхэ болоно.

Үнеэдые үрэжүүлхэ станогууд бэлшээри дээрэшье, үгы һаа малай байра шадар тодхогдохо ушартай. Тиихэдээ үрэжүүлэгшэ бүхэн элдэб хэрэгсэлнүүд, эм, расстворнуудаа, үрэ хэжэ ябаха тусгаар хайрсагтай байха ёһотой. Техник-үрэжүүлэгшэ пунктые тусхай гуримай ёһоор, сэбэрээр байлгаха уялгатай. Үрэ абаад, тэрэнэйнгээ шанар шалгажа үзэхэ, ототой үнеэдые ходо шалгажа, тодоруулжа байха юм. Үрэжүүлгэ хэһэн тухайгаа бэшэдэг журналтай байха болоно. Тэндээ ямар үнеэн хэдыдэ, ямар бухын үрөөр үрэжүүлэгдээб гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Ходо һэрюун, 0 градус хүйтэнтэй байдаг термос соо үрэ хадагалхада шанартай байдаг. Үрэжүүлгэ хэхынгээ урда тээ нэгэ процентын хлористо натриин расствортой үрэ холижо шалгадаг. Мүн бэшэшье аргаар үрын муу, һайниие шалгажа болохо. 0 градуста хадагалагдажа байһан үрэһэ хоёр-гурбан суудхын туршада хэрэглэжэ болохо юм. Зүгөөр үрэжүүлхын урда тээ шалгахада хамаагүй.

Үнеэдэй ототой болохые хёрхо наринаар хаража, шалгажа байгаад, тэрэ үеынь алдангүй үрэжүүлхэ шухала. Энэ хадаа техник-үрэжүүлэгшын, һаалишадай уялга гээшэ лаб даа. Үдэртөө үнеэ хоёр дахин үрэжүүлдэг. Хэрбээ ототой болоһон үнеэдые үдэшэлэн, һүни хаража мэдээ һаа, тэрэнээ үглөө үглөөгүүрнь, үдэшэлэн хоёрдохёо үрэжүүлхэ хэрэгтэй. Ототойень үдэр тодоруулаа һаа, тэрэниие үдэшэлэн, дахинаа үглөө үглөөгүүрнь үрэжүүлдэг.

Олонхи үнеэд үглөөгүүр ототой болодог гээшэ. Тиимэ хадань үдын хойно, үдэшэлэн тэдэниие үрэжүүлхэ болонобди.Зарим үнеэдэй дахин ототой болоо һаань, суудхэ болоод дахин үрэжүүлдэг байна.

Ямар ушарта үнеэд һайнаар үрэжүүлэгдэдэг бэ гэхэдэ, нэн түрүүнлэ тэдэниие заабариин ёһоор, һайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Ногоон тэжээл, белок, кальци, каратинтай тэжээл элбэгээр үгтэхэ ёһотой. Гадна үглөөгүүр эртэ бэлшээридэ гаргаад, үдэшэ орой болотор ябуулхые оролдохо.

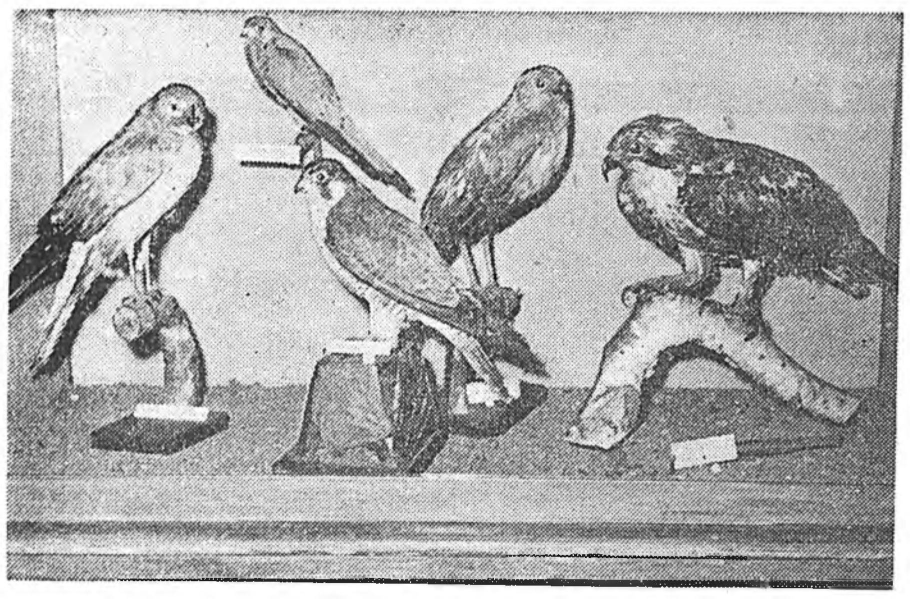
Тугаллаад хоёр һараһаа үнгэрөөгүй байхадаа үнеэн бүхэн үрэжүүлэгдэхэ болоно. Энээниие бэелүүлхын түлөө малшад, зооветмэргэжэлтэд зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

Энэ жэл республикымнай колхоз, совхозууд үнеэдэйнгээ 50—80 процентые искусственна аргаар үрэжүүлхэ ёһотой

И. МИХАЙЛОВ,
Хүдөө ажахын министерствын ахалагша зоотехник.

Һүүдэл шубууд тухай

(Фенологой тэмдэглэлһээ)



Халуун ороной шубууд манай республикын газар дээгүүр хабар, намарай сагта олоороо гарадаг байна. Март һарын хахадаар тала дайдын саһанай эреэлжэ захалхада республикымнай урда аймагуудта алаг туунууд олоороо ерэжэ захалдаг. Эдэ шубууд һарын һүүл багта Байгал шадарай аймагта, Баргажанай тала дайдаар бии болодог юм. Март һарын һүүл багта саһанай хайлаһан газарта булжамуурнууд жэргэжэ эхилдэг.

Гол горходой, нуур сөөрэмүүдэй хайлажа захалхада нугаһа, ангирнууд олоороо ерэдэг байна. Мяхаша шубуудай тоодо ородог элеэ шубуун республикымнай урда аймагуудта эртэ хабар ерэдэг. Манай эндэ үбэлжэдэг шубууд дулаанай болохо бүри хойто зүг руу шэглэдэг юм. Апрель һарада республикын олонхи аймагуудта саһанай хүсэд хайлахада тала дайда ногоорж эхилдэг. Энэ үедэ ургы сэсэг гарадаг, бургааһан гүлгэлжэ эхилдэг, һарын дундуур манай энээ руу зэрлиг галуунууд, бүргэд, сахалай, хүхэ сүгсэгы гэхэ мэтэ шубууд ерэдэг юм. Гол мүрэнүүдэй мүльһэнэй унахын урдахана ерэдэг хүхэ сүгсэгы гэжэ шубууд «мүльһэ унагаадаг шубууд» гэжэ арад зоной дунда нэрэжэнхэй юм.

Майн түрүүшын арбан хоногто республикымнай газар дээгүүр галуу, нугаһад олоороо ниидэн гарадаг байна. Манай эндэ зуһадаг нугаһад энэ үедэ үндэгэ даража эхилдэг юм. Һарын хахадаар тэрэнги сэсэглэжэ, хада модые улаа ягаан сэсэгүүдээрээ бүрхөөдэг. Энэ һара соо Сэлэнгэ мүрэнэй адагта галуу, нугаһад олоороо сугларжа амараад, хойто зүг руу шэглэн ниидэдэг. Олон шубууд үндэгэеэ даража эхилдэг, заримань энэ үедэ дальбараагаа гаргадаг байна. Тэдэ шубуудай тоодо турлааг, улаан хушуута, булжамуур гэхэ мэтые нэрлэмээр. Урин дулаан сагай ерэһые мэдүүлэн ой соохи элдэб шубууд шадал мэдүүлэн жэргэжэ эхилдэг.

Уданшьегүй хараасгай, хүхы ерэжэ ой тайгые сууряатуулдаг. Хорхой шумуулнуудай газар дээрэ олоороо гарахада эрьюу боро гэжэ шубууд нарһан ой тужада бии болодог. Эдэ шубууд үдэшэндөө хорхой, сохо түүжэ эдидэг юм. Хүхы, эрьюу боро гэхэ мэтэ шубуудай ерэһэнэй һүүлээр халуун ороноһоо ондоо шубууд ерэхэеэ болидог байна. Манай эндэ зуһаха шубуудай олонхинь үүрэ заһаад, үндэгэ даража захалдаг. Зуһаһан шубууд дальбараануудые тэжээхын тула хорхой шумуулнуудые олоор хюдадаг юм. Мяхаша шубууд зумбараа, хулганаануудые олоор хюдажа, хүдөө ажахы эрхилэгшэдтэ ехээр туһална. Тиимэһээ эдэ шубуудые наринаар хинан хараха шухала.

И. Котов.

Зураг дээрэ: Хизаар ороноо шэнжэлхэ Улан-Удын музейдэ табигдаһан шубуудай дүрсэнүүдһээ.

Л. Хайдуровай фото.

Ажалшадай нөөсэнь улам арьбажана

Хүдөө нютагуудта ажаһуудаг колхозуудай гэшүүд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшад баян шадалтай болохо бүреэ нөөсэлгын кассануудта жэл ерэхэ тудам мүнгэ зөөри ехээр оруулдаг боложо байна. Жэшээнь, Закаменай аймагай нөөсэлгын кассануудта хадагалагдадаг мүнгэнэйнь хэмжээн урданайхитай сасуулбал, һүүлэй 10 жэлдэ арба дахин шахуу ехэ болоо, мүнгэ хадагалагшадай тоо мүн лэ элошороо. Санага, Михайловка, Хамни тосхонуудтахи нөөсэлгын кассануудта колхознигууд ехэ мүнгэ хадагална.

Ажалшадай нөөсэнь жэлһээ жэлдэ ехэ болоно.

Б. Шоенов.



Зунай эхин.

А. Мантаевай. фотоэтюд.

ХОРИИН АЙМАГТА

ТҮРҮҮЛҺЭН ФЕРМЭ

Һү һаалгаар аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй 2 һарын дүнгэй гаргагдахада хониной совхозой Ойбонтын 6-дахи фермынхид түрүү һуури эзэлжэ, аймгүйсэдкомой, партиин айкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Фермын һаалишад үнгэрэгшэ жэлэй апрель һаратай сасуулбал, энэ жэлэй апрельдэ 22 процентээр ехэ һү һааһан байна. Эндэхи залуу һаалишад Софья Зандараева, Надежда Митыпэва гэгшэд үнеэн бүриһөө 649—659 килограмм һү һаажа, аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлээ.

«УЛААН ТУЯА» ГАЗЕТЫН ШАН АБАХЫН ТҮЛӨӨ ЭСТАФЕТЭ

«Улаан Туяа» газетын шан абахын түлөө заншалта эстафетэ һаяшаг Хори тосхондо болоо. 2200 метртэ болоһон урилдаанда Николай Шолиной кэманда (хониной совхоз) түрүүлжэ, нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Хориин дунда һургуулиин нэгэдэхи команда 2-дохи һуури эзэлээ.

ЕХЭ ШҮҮБЭРИ

Хориин хониной совхозой дүрбэдэхи фермын хонишон Даша Дондокэв 1959 ондо гаргагдаһан шүүбэритэ лотерейн биледээр 9800 түхэригэй сэнтэй «М-52» маркын мотоцикл шүүгээ. Хоёрдохи классай радиоприёмник шүүһэн билет Хориин нөөсэлгын кассада тушаагдаа.

Г. Ямпилов.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика дотор үүлэтэйшэг байха, Байгал шадархи аймагуудай зарим газарта бага сага бороо орохо. Зүүн тээһээ һулахаанаар һалхилха. Улан-Удэ городто 14—16 градус дулаан болохо.

Женевын зүблөөн дээрэ майн 18-да А. А. Громыкын хэһэн мэдүүлгэһээ

США, Англи болон Франциин правительствонуудай дурадхалнууд манай зүблөөнэй үзэмжэдэ табигдаба гэжэ А. А. Громыко хэлээ. Тэрээн дотор олон асуудалнууд: Германиие нэгэдүүлхэ, Берлин тухай, аюулгүй байдал, Германиин асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ, тэрэшэлэн буу зэбсэг хуряаха гэхэ мэтын асуудалнууд, мүн энэ зүблөөндэ хабаашьегүй шухала асуудалнууд холигдон табигдаа. Энэ дурадхалаа хамгаалан г-н Гертер иигэжэ сэхэ мэдүүлээ: «түсэбэй бүхы хубинууд хоорондоо холбоотой юм, тиимэһээ нэгэ бүхэли болгогдон хаража үзэгдэхэ ёһотой».

Зүүн, баруун оронуудай хоорондохи зүрилдөөнүүдые нэгэ нэгээр зайсуулхын орондо, гэжэ А. А. Громыко үргэлжэлүүлбэ, гурбан гүрэнүүдэй түсэб дотор тэдэ зүрилдөөнүүд нэгэ бусайданги зангилаа болгогдошоо.

Майн 16-да хэһэн мэдүүлгэ дотороо СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой тэмдэглэһэнэй ёһоор, баруун гүрэнүүдэй оруулһан дурадхалай бодото эзэниинь ФРГ-гэй канцлер Аденауэр болоно. Харин тэрэ бодото байдалһаа таһаранги, Европодо түгшүүрилтэ байдал һулаpуулха, эб найрамдалай хэрэгтэ эсэргүү политика ябуулдагынь мэдээжэ бшуу.

Германиие нэгэдүүлхэ асуудалаар Советскэ Союзай хараа бодол США-гэй, Франциин, Англиин, тэрэшэлэн ФРГ-гэй правительствонуудта мэдээжэ байһан юм. Теэд мүнөө баруун гурбан гүрэнүүдэй түсэб дотор баһал Германиие нэгэдүүлхэ асуудал гол шухала болгон табигдажа байна.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда Германиин хоёр гүрэнүүдэй хоорондоо хэлсээ хээд байхадань лэ Германиие нэгэдүүлжэ болохо. Ондоо зам үгы, байха арганьшьегүй гэжэ Советскэ правительство тоолоно гээд А. А. Громыко заагаа.

Дүрбэн гүрэн ниитэ Германиин комитет байгуулха ёһотой гэжэ түсэб дотор заагдаһан пункт тухай хэлэхэ зуураа, А. А. Громыко иимэ комитет байгуулха тухай һанамжые СССР буруушаанагүй гэжэ тэмдэглэбэ. Зүгөөр энэ асуудалые ГДР-эй, ФРГ-гэй правительствонууд өөһэдөө шиидхэхэ ёһотой.

Германиин асуудалые шиидхэхын, Германиие нэгэдүүлхын түлөө дүрбэн гүрэнүүдэй урдахи харюусалга тухай зүблөөн дээрэ хэлэгдэһэн мэдүүлгэ тушаа тогтохо зуураа, Германиин асуудалые шиидхэлгээр дүрбэн гүрэн тодорхой харюусалгатай гэжэ А. А. Громыко хэлэбэ. Дүрбэн гүрэнүүдэй уялгань юуб гэхэдэ, уридшалан бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулжа, Германитай эбэй договор баталуулха ёһотой. Мүнөөнэй эрхэ байдалда тиигээл һаа дүрбэн гүрэнүүд Германиие нэгэдүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө эгээ һайн хубитые оруулха байгаа. Тиихэтэеэ хамта, дүрбэн гүрэнүүд Германиин хоёр гүрэнүүдэй хоорондоо үгэеэ ойлголсохо, ороноо нэгэдүүлхэ харгы замууд тухайгаа хэлсэхэ хэрэгтэнь туһалха аргатай. Советскэ делегациин һанамжын ёһоор, дүрбэн гүрэнүүд нэмэлтэ статья болгожо гү, али эбэй договорой. үгышье һаа договорой протоколой статья болгон өөһэд дээрээ уялга абаха байна.

Баруун гүрэнүүдэй түсэбые шэнжэлээд байхада, гэжэ СССР-эй делегациие толгойлогшо үргэлжэлүүлбэ, тэрээн дотор хэлэгдэһэн бүхы юумэнүүд нэгэл юумэндэ—дүрбэн гүрэнэй харгалзалган доро бүхы Германи дотор һунгалта үнгэргэхэ зүбшөөл үгэлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй байһаниинь элирнэ. Тиимэһээ энэ түсэб дүүргэгдэхээр бэшэ, үндэһэ баримтагүй болоно.

Энэ асуудалаар манай хараа бодол эли: бидэнэр һунгалтые буруушаанагүйбди, зүгөөр энэ асуудалые немецүүд өөһэдөө, ГДР, ФРГ хоёр шиидхэхэ ёһотой, тэдэнэй дотоодын хэрэгтэ хэншье хамааралсаха эрхэгүй.

Баруун гурбан гүрэнэй түсэб манай зүблөөнэй хаража үзэхэ зүйлнүүдэй гол асуудал болгон яашье табигдажа шадахагүй гэжэ Советскэ правительство тоолоно гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглээ. Тиибэшье баруун гүрэнүүдэй түсэб дотор ами аминдань абаа һаа, хаража үзэхөөр зүйлнүүд үгы гэжэ хэлэгдэһэн удхатай бэшэ. Харин тэдэ зүйлнүүд гурбан гүрэнэй түсэб дотор зорюута худхагдажа, бэелүүлхээр, хаража үзэхөөр бэшэ болгогдошоһон байна.

Уласхоорондын шухала шухала асуудалнуудые хойно хойноһоонь шиидхэхэ ябадалые Советскэ правительство буруушаанагүй гэжэ А. А. Громыко тэмдэглээ. Зүгөөр энэ зүблөөнэймнай зорилго юуб гэхэдэ, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае шангадхажа байһан гол шухала асуудалнуудые онсолон абажа. хараха ёһотойбди. Уласхоорондын шухала шухала асуудалнуудые илгаха болоо һаа, тон түрүүлжэ, Германитай эбэй договор баталха, Берлинэй асуудал шиидхэхэ хэрэг болоно. Манай правительствын нотонууд дотор гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхээр тэдэнэр тусхай хоёр асуудал болгогдожо илгагдаа һэн.

Гурбан гүрэнүүдэй документ дотор Германитай баталагдаха эбэй договорой ямар удхатай байха тухай оройдоо хэлэгдээгүй байһандань А. А. Громыко анхарал хандуулба.

Гурбан гүрэнэй түсэб дотор заагдаһан тодорхой дурадхалнууд мүнөөнэй түгшүүрилтэ байдалые тэрэ зангаарнь үлөөхэ хэрэгтэ зорюулагданхай гэжэ СССР-эй делегациие толгойлогшо заагаа.

Иимэ нэгэ баримташье абажа үзэе гэжэ тэрэ хэлээ. Гурбан гүрэнэй дурадхал дээрэһээ харахада, эбэй договорой баталагдаһанай һүүлээршье Германиин газар дээрэ хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүд, хариин гүрэнүүдэй сэрэгэй базанууд байлгагдахаар хараалагдана.

Германиин дай жүрөөдэгшэдэй зэбсэгтэ хүсые дахин һэргээхэгүй хэрэгтэ зорюулагдаһан ямаршье зүйл энэ түсэб доторһоо олохогүйт.

Берлин тушаа гурбан гүрэнэй оруулһан дурадхал тухай хэлэхэ болоо һаа, эхинһээ абаад һүүлдээ хүрэтэр абтахаар бэшэ гэжэ мүнөөнһөө сэхэ мэдүүлнэб гэжэ тэрэ хэлээ. Берлинэй асуудалаар баруун гүрэнүүдэй оруулһан дурадхалай гол удхань юуб гэхэдэ, эзэмдэлгын гүримые гансашье Баруун Берлиндэ бэшэ, бүхы Берлиндэ байлгагдахаар хараалагдана. Баруун гүрэнүүд ГДР-эй ниислэл хотые хамаран абажа, бүхы городые хариин гүрэнүүдэй хиналта доро табиха һанаатай.

Баруун Берлинэй байдал гуримшуулха асуудалда США-гэй, Великобританиин, Франциин правительствонууд бодомжотойгоор хандаха бэзэ, хоёр талые хангахаар СССР-тэй хамта бодото шиидхэбэри абахаар бэлэн байһанаа харуулха бэзэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа А. А. Громыко мэдүүлээ.

Һүүлээрнь СССР-эй делегациие толгойлогшо Европын аюулгүй байдал тухай США, Англи болон Франциин түсэб дотор хэлэгдэһэн тушаа тогтобо.

Европын аюулгүй байдал хангалгые бусад асуудалнуудһаа, нэн түрүүн Германиие нэгэдүүлхэ асуудалһаа дулдыданги байхаар энэ түсэб хараална, гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Гансахан энэ ушар, гэжэ А. А. Громыко мэдүүлнэ, Европодо аюулгүй байдалые тогтоохо хэрэгтэ урагшаа алхамшье хэхын аргагүй бай... һүүлээр лэ бэелүүлэгдэхэ юм ... нэмэн хэлэхэ хэрэгтэй гээд А. Громыко мэдүүлбэ. Энэнь ямар ... хатайб гэхэдэ, түсэб соо таб... һан Европын аюулгүй байдал ... хай асуудал хадаа ёһын тэды... сэгдэхэ асуудалнуудые олон, ... болгохын тула, тиигээд эдэ ... далнуудай нэгыеншье шии... гүй орхихын тула табигдаһан ... на. Баруун гүрэнүүд олон ... асуудалнуудые холбохоёо бо... Европын аюулгүй байдал ... асуудалда үнэн сэхээр хан... өөһэдынгөө хүсэл оролдолгые С... скэ Союзай болон бусад гүрэн... хүсэл оролдолготой нэгэдү... Европодо аюулгүй байдал ха... аша үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые ... лүүлхэеэ хүсэдэг болоо һаань ... тай һэн гээд А. А. Громыко ... жэлүүлнэ. Европодо аюулгүй ... далые бэхижүүлхэ хэрэгтэ з... лагдаһан үнэн сэхэ дурадхалну... ээлжээгээр, нэгэ нэгээрнь ха... үзэхэ, тэрэ тоодо баруун гурб... рэнүүдэй түсэб доторхи зари... радхалнуудые хаража үзэхө... ветскэ Союз бэлэн байна ... А. А. Громыко мэдүүлбэ.

Баруун гүрэнүүдэй түсэб ... табигдаһан буу зэбсэг хуря... асуудал тушаа хэлэхэ зуураа ... зэбсэг хуряахын тула баруун ... нүүд таарамжатай дурадхалн... оруулха гэжэ оролдоогүй ... гээд А. А. Громыко мэдүүлбэ.

Баруун гүрэнүүдэй түсэбт... нилсаад байхада, гэжэ А. А. ... мыко мэдүүлнэ, энэ түсэб ха... зүблөөн дээрэ министрнүүдэй ... хэхэ гол зорилгые—Германита... галан ёһоор харилсаа бай... болон Баруун Берлинэй бай... гуримшуулха тухай хойшолуу... гүй асуудалнуудые зүбөөр ш... хэ зорилгые бэелүүлхэ х... харюусанагүй гэжэ А. А. Гр... үргэлжэлүүлнэ. Энэ түсэб ... зүблөөндэ хабаадагшадые бэ... һээнь холо болгожо, мүнөө... тон шухала асуудалнуудай ... хэлгые хойшолуулха арга ... гүрэнүүдтэ олгоно. Европодо ... гүй байдалые бэхижүүлхын ... шухала хэмжээнүүдые абаха ... ёһын тэдысэ мэдэрхэһээ ... ямаршье бодото хэмжээнүүды... руун гүрэнүүд хараалнагүй. ... нэй түсэб хадаа арадуудай ... гүй байдал хангахые хүсэжэ... һан хүнүүдэй һанаа бүри ехэ... боохо байна. Юуб гэхэдэ, тэ... сэб Европодохи түгшүүрилтэ... далай гол шалтагаануудые ... хэйлнэгүй, харин эдэ шалтага... дые байлгаха гэһэн зорилготой ... түсэбэй гол зорилго юуб гэхэ... руун гүрэнүүдэй ябуулжа б... «хүйтэн дайнай» болон «хүс... гын» политикые саашадаашье ... лүүлхэ гэһэн байна.

Манай зүблөөндэ хабаад... хоорондоо бэе бэеэ ойлголсож... шиидхэбэри абаха арга бол... той, гэжэ советскэ делегацин... гойлогшо үргэлжэлүүлнэ. Тэ... арга боломжоёо эб найрам... аша туһада хэрэглэхэ ябо... һаад ушаруулдаг бэрхэшээлн... өөһэдөө байгуулжа байгаа һаа... эб найрамдалай хэрэг хохи... мэдээжэ.

Гэхэ зуура Германитай эб... говор баталха тухай, мүн Б... тухай асуудалнуудаар Герм... Демократическа Республикын ... даадын хэрэгүүдэй министр ... Больц гэгшын оруулһан таар... тай дурадхалнуудые советскэ ... гаци һайшаажа байһанаа мэд... гээд А. А. Громыко хэлэнэ.

Тиимэ дээрэһээ, гэжэ А. А. ... мыко мэдүүлнэ, баруун гүрэн... түсэб хадаа таарамжатай ш... бэринүүдые баталан абахын ... һэ һуури боложо шадахагүй б... Юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа хоё... дэлхэйн дайе үргэлжэлжэ б... дээрэ тоолохые болюулха гэһэ... рилго табинагүй, мүн мүнөө... эгээн шухала, хойшолуулаш... асуудал—Германитай эбэй до... баталха тухай асуудал шиидх... болзоргүйгөөр хойшолуулна.

Тэрэшэлэн түсэб дотор таб... һан Берлинэй асуудал тушаа ... радхалнууд манай үзэмжэдэ ... даха ёһогүй. Юуб гэхэдэ, энэ ... хадаа Баруун Берлиндэ оккуп... ёһо гуримые байгуулхаһаа ... энэ ёһо гуримые бүхы Берлин... тарааха зорилготой.

Гэбэшье. гурбан гүрэнүүдэй ... сэб доторхи зарим һанал ... зүбшэн хэлсэгдэхээр юм, энэ ... бидэ арсанагүйбди, гэжэ СССР ... делегациие толгойлогшо тэмдэглэ... бэ. Харин бидэнэр нэгэ столд... гаад, таарамжатай шиидх... абахаар бэлэнбди.

Гэбэшье манай зүблөөн ... гэжэ А. А. Громыко хэлэбэ, ... луулашагүй хоёр асуудал... Германитай эбэй договор ... болон Баруун Берлин тухай ... дадуулга гол асуудалаа ... ха ёһотой.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД...



ХОЁР НОЁНОЙ ХАРАНХЫ ХЭРЭГҮҮД

Сайн байна, хүндэтэ Тархай! Булад гуурһатай, большевик зоригтой хүн гэжэ Таниие мэдэдэг туладаа алаг зүрхэнэйнгөө амар мэндые хүргөөд, «газар дуулаг, гахай шагнаг» гэхээр юумэн тухай—хоёр ноёной харанхы хэрэгүүд тухай шэхэндэтнэй шэбэнэжэ, хатуу хэмжээ абхуулха хүсэлэнтэй байнабди.

Заха үзүүрһээнь хөөрэжэ үгэе. 1958 оной сентябриин нэгэндэ Зэдын аймагай хүдөө ажахын инспекциин агроном-семеновод декретнэ амаралтада гараа гэхэ. Эгээл энэ үедэ тус инспекцидэ аймгүйсэдкомой финансын таһагые даагша Борхонов Лубсан Дагбаевичын һамган Мария Ивановна 360 түхэриг салинтай ажалда—секретарь-машинисткаар абтаба. Энэ эхнэртэ иимэ салин бага шэнгэр гэжэ айдаба ха. Тиимэһээ «Лубсан, абаха мүнгэмни бага байна даа. Үбгэн нэрэтэй ха даа үгэр нэрэ аргыень олыш» гэбэ.

«Аргатай хүн арбан тэргэ бүтээгшэ» гэжэ һанаһан үбгэниинь аймагай хүдөө ажахын инспекциин начальник Ильков Иннокентий Васильевичтай үгсэбэ. Тиин агрономой амаралтада байһан һамбаанда, Борхоновой һамгые секретарь-машинисткашье һаань, үшөө «моришон» болгожо, һара бүри 100 түхэриг нэмэжэ түлэхэ захиралта Ильков баруун гараараа баралан бэшэбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, инспекцидэ энэ гэхэ мори тэргэшье байгаагүй юм. Иигэжэ хоёр ноёной хушуугаа холбоһоной эсэстэ Зэдын хүдөө ажахын инспекцидэ зэд абаха «моришон» бии болобо. Теэд тума ямбатай тунтагар һамгандань энэньшье багаар һанагдажа, «хүхэхэ бүреэ дэхэжэ» эхилбэ. Үшөө ехэ салин мүнгэн тухай энэ һамган «үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн» болобо.

Һамганда таатай зохид һамбаа саг олдобо. Намарай нэгэ үглөө аймагай дотор таряа хуряалган бирагүйхэн ябажа байһан, хүдөө ажахын инспекциин начальник Ильков «бурхан зүг, яажашье һаань, Борхонов ханиингаа һамгандаа үнөөхиһөнь үшөө ехэ салин үгэхэ захиралта бэшээжэ ямар арга бииб? гэжэ толгойгоо маажажа һууба. Тиигэжэ сентябриин эхиндэ захиралта гаргаа. Энэ «зохёолнень» ородоор дамжуулхада иимэ:

По инспекции сельского хозяйства Джидинского аймисполкома от 4-го сентября 1958 года № 14 с. Петропавловка.

Сего числа секретаря-машинистку (баһа моришон гэжэ бэшэхэ байгаа) т. Борхонову М. И. назначить агрономом-семеноводом. За исполнение обязанностей агронома ей выплачивать разницу зарплате в размере 540 рублей в месяц.

Начальник инспекции сельского хозяйства Джидинского аймисполкома И. В. Ильков.

Иигэжэ гүрэнэй мүнгөөр Ильковой шэдэлһэнэй һүүлдэ 7 класс һургуулитай секретарь-машинистка, инспекциин «моришон», Борхоновой һамган үшөө ехэ тушаал даажа, дээдэ һургуулитай хүнэй эрхилхэ агроном-семеновод нэрэтэй болоод, сентябрь, октябрь, ноябриин үедэ һара бүри 1000 түхэриг салин шарбуунсаар тооложо абадаг байгаа. Мария Ивановна маша ехээр баярлажа, «һанаһандаа хүрэжэ, һарбайһанаа абаба». Нэгэл нүгэлтэй таабари бии. Ильков яахадаа иигэжэ гүрэнэй мүнгэ убайгүйгөөр үрихэ сасаха, түбһэн хүндэ бэлэглэхэ болоо юм ааб? Нэгэл шалтагаан байгаа ёһотой. Ильковой өөрынь хурган баһал тоһодоргодог байгаагүй юм аа гү? «Гарай хүдэлхэдэ, аман хүдэлхэ» гэлсэдэг һэн. Тоһодуулдаггүй тэрэгэ бархирдаг гүб даа. Тэрэ тон зүб!

Харин тиихэдэ аймагай финансын ноён Борхонов Лубсан Дагбаевич бурханда зальбаранашуу, «нохойн дуун дуулдүужа гэһэн шүү», «шэхэ дүлии, нюдэ балай» ябана. Нэгээр, тэрэ ноён Ильковтой үгэсэжэ, үгэдөө оруулжа, һамган «хөөхэйдөө» өөрэһөө ехэ салин абхуулжа шадаа бшуу. Хоёроор, финансын хүтэлбэрилхы хүн ха даа хамаг хуули ёһые саанатай наанатайнь табан хургандаал тоб байса мэдэнэ ха юм. Жэшээлхэдэ, СССР-эй СНК-гэй 1935 оной мартын 11-нэй тогтоолэй ёһоор, али нэгэ эмхи зургаанда ажалладаг хүн хоёр тушаалай түлөө салин абаха ёһогүй. Теэд тэрээнэй үрөөһэн бөөрэ—һамганиинь хоёрһоо байха, гурбан ажал «эрхилдэг» байгаа бшуу. Манай мэдэхээр Мария Ивановна профессоршье бэшэ, багшашье бэшэ, врачшье бэшэ, харин хэзээ нэгэтэ хүсэд бэшэ... дунда һургуули дүүргэһэн хүн байна. Тэрэ хадаа кукурузые халаахайһаа илгаруулжа шадаха юм гү, али үгы гү—бү мэдэе. Тэрээнһээ байха мори тэргэлхэньшье ээлтэйхэн ааб даа. Тиимэһээ тэрэ «хүн хэлэнэ аа гү, хүхы донгодоно аа гү» гэһэншэг «нүгэлтэй» ажалһаа абяагүйхэн мултаржа, мүнөө нөөсэлгын кассада нэгэ ажалтай болонхой.

Зэдын аймагай хүдөө ажахын инспекциин начальник Ильков И. В., аймагай финансын таһагай даагша Борхонов Л. Д. хоюулан партиин гэшүүд, аймагай хүтэлбэрилхы албан тушаалтан гээшэ. Эдэ хүйхэрнүүдэй гэмынь урдаа аад, гэмшэлынь ямар байхань хаб гэжэ партиин Зэдын аймкомой бюродо хандажа һуранабди

А. Мангатханов,
Г. Чесанский.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-58, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—1...

Н01043. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 485...